

1 9 1 9

SUOMEN ASIANAJAJAT
FINLANDS ADVOKATER

B17. Förhindrande av penningtvätt och finansiering av terrorism på advokatbyråer

Guiden godkändes av styrelsen för Finlands Advokater den 13 juni 2025

Innehållsförteckning

Viktiga författningar	3
1. Penningtvättlagens tillämpningsområde	4
1.1 Viktiga definitioner	4
1.2 Tillämpning av lagen om penningtvätt i advokatverksamhet	5
2. Riskbedömning av advokatbyrå	8
2.1. Göra en riskbedömning	8
2.2 Riskbedömningens innehåll	8
2.3 Uppdatering av riskbedömningen	10
2.4 Vanliga risker med advokatverksamhet	11
3.1 Definition av kund	14
3.2 Kundkontroll	16
3.3 Identifiering av kunden och kontroll av kundens identitet	16
3.4 Tidpunkt för kundkontroll	17
3.5 Tredje parts åtgärder för kundkontroll	18
3.6 Kundkontrolluppgifter, uppdatering, lagring och radering av dessa	18
3.7 Förenklat förfarande för kundkontroll	20
3.8 Skärpt kundkontroll	21
3.9 Skärpta åtgärder för kundkontroll vid identifiering på distans	22
3.10 Skärpta åtgärder för kundkontroll i fråga om personer i politiskt utsatt ställning	23
3.11 Identifiering av en sammanslutnings verkliga förmånstagare	26
3.12 Anvisningar för kundkontroll	28
4. Förfaranden för iakttagandet av sanktionsbestämmelser och frysningsbeslut	29
4.1 Internationella sanktioner i allmänhet	29
4.2 Förfaranden för iakttagandet av sanktionsbestämmelser och frysningsbeslut	30
4.3 Granskning av sanktioner och frysningsbeslut i praktiken	34
4.4 Hantering av sanktions- eller frysningsbeslut	35
5. Fortlöpande uppföljning, utredningsskyldighet och kundmedelskonton	37
5.1 Fortlöpande uppföljning	37
5.2 Utredningsskyldighet gentemot kunden	37
5.3 Utredningsskyldigheten i relation till annan instans än kunden	38
5.4 Kundmedelskonton	39
6. Rapporteringsskyldighet	40
6.1 Skyldighet att rapportera tvivelaktiga transaktioner	40
6.2 Bevarande av uppgifter om tvivelaktiga transaktioner	41

6.3 Sekretess	41
6.4 Centralens för utredning av penningtvätt rätt att få, använda och lämna ut uppgifter	42
6.5 Avbrytande av transaktioner och vägran att utföra sådana	42
7. Utbildning och skydd för anställda	44
8. Finlands Advokaters tillsynsbefogenheter och påföljder	45
8.1 Tillsynsbefogenheter	45
8.2 Administrativa påföljder	45
8.3 Straffrättsligt ansvar	46
9. Tips- eller rapporteringskanal (visselblåsning)	48
9.1 Skyldighet att upprätta en tips- eller rapporteringskanal	48
9.2 Rapportering av misstankar om överträdelser	49
9.3 Rapporteringskanal för Finlands Advokater	49

Viktiga författningar

1. Lagen om förhindrande av penningtvätt och av finansiering av terrorism (444/2017) nedan *lagen om penningtvätt* eller *PenL*.

Lagen om penningtvätt bygger på Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2015/849 om åtgärder för att förhindra att det finansiella systemet används för penningtvätt eller finansiering av terrorism (det så kallade fjärde penningtvättsdirektivet), samt

Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2018/843 om ändring av direktiv (EU) 2015/849 om åtgärder för att förhindra att det finansiella systemet används för penningtvätt eller finansiering av terrorism, och om ändring av direktiven 2009/138/EG och 2013/36/EU (den så kallade femte penningtvättsförordningen).

2. Statsrådets förordning om åtgärder för kundkontroll och om riskfaktorer vid förhindrande av penningtvätt och finansiering av terrorism (929/2021), nedan kallad *penningtvättsförordningen*
3. Statsrådets förordning om betydande offentliga uppdrag som avses i lagen om förhindrande av penningtvätt och av finansiering av terrorism (610/2019), senare *PEP-förordningen*
4. Lagen om uppfyllande av vissa förpliktelser som grundar sig på Finlands medlemskap i Förenta Nationerna och Europeiska unionen (659/1967), nedan kallad *sanktionslagen*
5. Lagen om frysning av tillgångar i syfte att bekämpa terrorism (325/2013), nedan kallad *frysningsslagen*
6. Lagen om centralen för utredning av penningtvätt (445/2017)
7. Lagen om skydd för personer som rapporterar om överträdelser av EU-rätten och den nationella lagstiftningen (1171/2022), nedan kallad *visselblåsarlagen*
8. Lagen om advokater (496/1958), senare *advokatlagen*

1. Penningtvättlagens tillämpningsområde

1.1 Viktiga definitioner

Penningtvätt innebär att man döljer att tillgångar har erhållits via brottslig verksamhet. Penningtvätt föregås alltid av ett annat brott, oftast ekonomiskt eller narkotikarelaterat. Detta kallas för ett förbrott. Penningtvätt syftar till att få dessa medel som erhållits från ett tidigare brott att se lagliga ut. Enligt 32 kap. 6 § i strafflagen (39/1889):

Med penningtvätt avses sådan verksamhet som utövas avsiktligt, där man tar emot, använder, omvandlar, överlåter, överför, förmedlar eller innehar egendom som förvärvats genom brott eller vinning av brott, eller egendom som kommit i stället för sådan egendom och man är medveten om att de har erhållits genom brottslig verksamhet. Syftet med verksamheten är att uppnå en fördel för sig själv eller någon annan. Penningtvätt är även döljande eller maskering av den ovan nämnda egendomens, vinningens eller ersatta egendomens rätta karaktär, ursprung eller belägenhet eller förfogande över den eller de rättigheter som är knutna till den, eller biståndet av någon annan vid sådant döljande eller sådan maskering.

Vid penningtvätt riktas misstankarna mot medlens ursprung (lagligt eller brottsligt förvärvade). Föremålet för penningtvätt kan vara medel som förvärvats genom en brottslig handling, exempelvis försäljning av narkotika, eller utgöra vinning av ett brott, exempelvis skattebrott eller människohandel. Dessutom kan föremålet för penningtvätt vara egendom som förvärvats i stället för ovanstående, till exempel en fastighet som köpts med medel som erhållits genom brott. Förbrottet kan vara vilket brott som helst. I Finland förknippas penningtvätt främst med bedrägeribrott (inklusive cyberbedrägerier), stölder, narkotikabrott, gäldenärsbrott och skattebrott. Det bör noteras att både kontanter och kontomedel kan vara föremål för penningtvätt. Den penningtvätt som förekommer i Finland har ofta en internationell koppling, men det förekommer också mycket penningtvätt i Finland som helt och hållet har finländskt ursprung. Framgångsrik penningtvätt har resulterat i att tillgångar av kriminellt ursprung har förts in i det lagliga finansiella systemet och att tillgångarnas kriminella ursprung har dolts så att de ser ut att ha förvärvats på laglig väg.

Med *finansiering av terrorism* avses finansiering av ett terroristbrott, en terroristgrupp eller en terrorist (34 a kap. 5 §, 5 a § och 5 b § i strafflagen). Detta är en verksamhet där en person direkt eller indirekt tillhandahåller eller samlar in medel i syfte att finansiera, eller med vetskap om att de kommer att finansiera, ett terroristbrott i den mening som avses i kapitel 34a i strafflagen. Vid finansiering av terrorism riktas misstankarna mot pengarnas destination, inte mot deras ursprung, som vid penningtvätt. Det finns inte nödvändigtvis något förbrott i anslutning till finansieringen av terrorism, dvs. de tillgångar som används för detta ändamål kan vara lagligen anskaffade.

Med *rapporteringskyldiga* avses i lagen om penningtvätt instanser som omfattas av skyldigheterna i lagen. Termen härrör från det faktum att de instanser som omfattas av lagen, utöver övriga skyldigheter, även är skyldiga att rapportera tvivelaktiga transaktioner till centralen för utredning av penningtvätt vid Centralkriminalpolisen. En advokat eller advokatbolag är enligt lagen om penningtvätt rapporteringskyldiga, liksom till exempel banker och andra tillhandahållare av juridiska tjänster.

Lagen om penningtvätt tillämpas enligt 1 kap. 2 § 1 mom. punkt 12 på en advokat som är näringsidkare eller på advokatbolag om advokatverksamheten bedrivs i bolagsform. Senare i denna guide används termen *advokatbyrå* för att hänvisa till den rapporteringskyldiga som omfattas av skyldigheterna. Termen hänvisar till såväl advokater som är näringsidkare som till advokatbolag.

Finlands Advokater är som landets advokatförbund *övervakare* enligt lagen om penningtvätt. Finlands Advokater utför övervakningsarbete i enlighet med lagen om penningtvätt, precis som andra nationella tillsynsmyndigheter.¹ Det är viktigt att notera att övervakningen syftar till att övervaka om förfarandena i advokatbyråerna är tillräcklig. Övervakaren ska således bedöma om advokatbyrån har tillräckliga förfaranden för att identifiera och hantera riskerna för penningtvätt och finansiering av terrorism och kundkontroll.

Riskbaserad verksamhet är en nyckelterm och innebär i praktiken att det i de fall där det finns en hög risk för penningtvätt eller finansiering av terrorism ska införas effektivare förfaranden och åtgärder för att hantera och minska riskerna. Omvänt gäller att om risken är lägre räcker det med lindrigare åtgärder. Alla kunder behöver inte utsättas för samma grad av kundkontroll, men detta kan och ska vara riskbaserat. De rapporteringsskyldiga genomför den riskbaserade bedömningen av verksamheten och riskbaserad dimensionering av förfarandena genom en riskbedömning. Även övervakaren inriktar sina övervakningsåtgärder riskbaserat.

1.2 Tillämpning av lagen om penningtvätt i advokatverksamhet

Den nuvarande lagen om penningtvätt trädde i kraft den 3 juli 2017. Lagen upphävde den tidigare lagen om förhindrande och utredning av penningtvätt (503/2008, nedan kallad 2008 års lag om penningtvätt). Lagen om penningtvätt håller för närvarande på att förnyas.² Den nya lagen kommer att träda i kraft tidigast under 2026.

Lagen om penningtvätt tillämpas enligt 1 kap. 2 § 1 mom. punkt 12 i lagen, på **en advokat som är näringsidkare eller på advokatbolag om advokatverksamheten bedrivs i bolagsform**.³

Det korrekta tillämpningsområdet för lagen om penningtvätt är tvådelat: **För det första tillämpas lagen när en advokat agerar för eller på uppdrag av en kund i transaktioner som rör ekonomisk verksamhet eller fast egendom.**

Lagen om penningtvätt gäller när en advokat agerar *för eller på uppdrag av sin huvudman*. Detta innefattar både att företräda och bistå kunden. Begreppet *transaktion relaterad till finansiell verksamhet* kan anses hänvisa till advokatverksamhetsuppdrag där omständigheter skapas för överföring av medel eller där överföring av medel sker. Transaktioner som avser fast egendom omfattar i stort sett olika fastighetstransaktioner, såsom uthyrning av fastighet, byte av fastighet och donation av fastighet.

Vid upprättande av politiska dokument, såsom dataskyddsdokumentation eller compliance-utredningar, avses inte transaktioner relaterade till finansiell verksamhet i den mening som avses i lagen om penningtvätt, och därför tillämpas inte lagen om penningtvätt på sådana uppdrag. Inte heller exempelvis registrering av immateriella rättigheter omfattas av lagen om penningtvätt. I de flesta fall är lagen om penningtvätt inte tillämplig på arbetsrättsliga uppdrag, såvida inte uppdraget innebär en överföring av medel.

¹Tillsynsmyndigheter i enlighet med lagen om penningtvätt är Finansinspektionen, Polisstyrelsen, Patent- och registerstyrelsen och Regionförvaltningsverket i Södra Finland.

²Totalreformen kommer att implementera AMLA-förordningen, penningtvättsförordningen, det sjätte penningtvättsdirektivet och de ändringar som gjorts i direktivet om finansiell information.

³Den ändrade paragrafen trädde i kraft den 1 april 2025. Enligt den tidigare lydelsen av lagen tillämpades lagen på advokaten och hans assistent, och var oklar för advokatbolag. Lagens ordalydelse förtydligades på grund av en lagmotion av Finlands Advokatförbund hösten 2024.

För det andra tillämpas lagen om penningtvätt när advokaten 1) på uppdrag av beställaren deltar i 2) planeringen eller genomförandet av de uppdrag som anges i avsnitt a.–e.) i lagen. Den andra delen av tillämpningarnas understycke listar med andra ord specifika typer av uppdrag för vilka advokatens deltagande i någon form i planering eller genomförande för kundens räkning utlöser tillämpning av lagen. Enligt lagen tillämpas den när en advokat deltar i planeringen eller genomförandet av följande transaktioner för en kunds räkning:

- a) Köp och försäljning av fastigheter och affärsenheter omfattar enligt sin ordalydelse fastighetstransaktioner och olika företagsaffärer, såsom att bistå vid verksamhetsaffärer.
- b) De uppdrag som relaterar till hantering av kundens penningtillgångar, värdepapper eller andra tillgångar inkluderar även olika former av aktiehandel, såsom handel med bostadsaktier och täcker även mottagande av tillgångar för kundens räkning till kundmedelskonto eller penningöverföring för kundens räkning på andra sätt.
- c) Uppdrag relaterade till att öppna och hantera bank-, spar- och värdeandelskonton.
- d) Organisering av medel som behövs för bildande, ledning och administrering av bolag. Ägarstrukturer (t.ex. aktieemissioner eller optionsemissioner) och upprättande av finansiella avtal (förlagslån, banklån, säkerhetsarrangemang) omfattas vanligtvis av lagen.
- e) Uppdrag relaterade till bildande och ledning av stiftelser, bolag och motsvarande sammanslutningar eller ansvar för deras verksamhet. Detta inkluderar att agera som styrelseledamot eller i andra ledande positioner i kundgemenskapen, ägarstrukturer och avtalsarrangemang relaterade till ägandet av bolag (till exempel delägaravtal) samt beslut och avtal om utbyte eller tillsättande av styrelsen, ledningsgruppen eller VD. Dessutom faller utarbetandet av VD-avtal inom lagens tillämpningsområde, eftersom det gäller ledningen av bolag. Att vara ordförande vid en bolagsstämma anses dock inte vara att leda bolaget.

Lagen om penningtvätt tillämpas inte enligt 1 kap. 3 § 3 mom. i lagen **vid skötseln av uppdrag som utförs av rättegångsbiträde eller rättegångsombud** Med sådana uppdrag avses, utöver egentliga uppdrag i anslutning till en rättegång, också juridisk rådgivning som gäller:

- en klients rättsliga ställning vid förundersökningen av ett brott;
- en klients rättsliga ställning i någon annan fas av behandlingen av ett ärende inför en rättegång; samt
- inledande eller undvikande av rättegång.

Vid skiljeförfarande fungerar advokaten som rättegångsombud, så skiljeförfarandena ingår inte i tillämpningsområdet för lagen om penningtvätt.

Hantering i domstol av ansökningsärenden i anslutning till de affärstransaktioner och fastighetsaffärer som nämns i 1 kap. 2 § 1 mom. 12 punkten i lagen om penningtvätt samt skötsel hos myndigheterna av andra ärenden i anslutning till dem är inte sådana uppdrag utförda i egenskap av rättegångsbiträde eller rättegångsombud som omfattas av begränsningen (RP 25/2008 rd, s. 38). På sådana uppdrag tillämpas lagen om penningtvätt.

Inte heller rättegångsärenden som gäller skenrättshandlingar, hör till undantagen och därför tillämpas lagen om penningtvätt för dem. Det är fråga om påhittade rättegångar när tvisten inte är verklig utan har skapats för att tvätta pengar. En tvist kan baseras på ett skriftligt avtal som inte är verkligt eller annan händelse som orsakar ersättningskyldighet. Parterna utarbetar då tillsammans en till synes laglig grund för penningöverföringen, till exempel i form av skadestånd eller accepterar ett ersättningsbelopp som överskrider den faktiska skadan.

Vid familje- och kvarlåtenskapsrättsliga uppdrag är tillämpningen av lagen om penningtvätt begränsad och öppen för tolkning. Enligt Finlands Advokater tillämpas lagen i princip i sådana situationer där *förmögenhetsrättsliga handlingar* upprättas för kundens räkning. Lagen om penningtvätt är dock inte tillämplig på frågor som vårdnad och umgängesrätt gällande barn. I situationer där advokaten agerar boutredningsman eller skiftesman av ett dödsbo, konkursförvaltare på uppdrag av domstol, tillämpas lagen om penningtvätt endast begränsat (se avsnitt 3.1 och 5.3).

Det är viktigt att advokatbyrån är uppmärksam på situationer där uppdragets karaktär ändras mitt under pågående uppdrag. I detta fall kan ett uppdrag som ursprungligen hamnar utanför tillämpningsområdet för lagen om penningtvätt ändras till ett uppdrag som omfattas av lagen om penningtvätt. Till exempel kan ett uppdrag för rättegångsombud bli ett ärende som inte längre handlar om uppdrag som utförs av rättegångsombud.-

Tillämpningsområdet för advokater gällande lagen om penningtvätt fastställs alltid enligt 1 kap. 2 § 1 mom. punkt 12, inte enligt underpunkterna i samma moment. Detta är också fallet när en advokat erbjuder skatterådgivningstjänster eller deltar som konkursförvaltare eller boutredningsman eller skiftesman av ett dödsbo vid försäljning av boets lösöre eller fasta egendom.

Eftersom lagens tillämpningsområde har definierats ganska oklart vad gäller advokaterna bör advokatbyrån, enligt Finlands Advokaters tolkning, tillämpa lagen om penningtvätt på ett utvidgat snarare än begränsat sätt.

2. Riskbedömning av advokatbyrå

2.1. Göra en riskbedömning

Enligt 2 kap. 3 § 1 mom. i lagen om penningtvätt ska advokatbyrån upprätta en skriftlig riskbedömning för att identifiera och bedöma riskerna för penningtvätt och finansiering av terrorism (nedan kallad *riskbedömningen*). När riskbedömningen görs ska man ta hänsyn till advokatverksamhetens art, storlek och omfattning. Riskbedömningen ska omfatta riskerna för penningtvätt och finansiering av terrorism för hela advokatbyrån.

Syftet med riskbedömningen är att bedöma **hur de tjänster som advokatbyrån tillhandahåller skulle kunna användas för att tvätta pengar eller finansiera terrorism**. Advokatbyrån ska bedöma hur byrån skulle kunna användas som mellanhand vid penningtvätt eller finansiering av terrorism eller hur de tjänster som byrån tillhandahåller skulle kunna möjliggöra sådan verksamhet. Advokatbyrån ska också bedöma hur den kan hantera och minska potentiella risker.

Riskbedömningen är ett verktyg för att identifiera och bedöma riskerna för penningtvätt och finansiering av terrorism i den rapporteringsskyldiges egen verksamhet. Syftet med riskbedömningen är att hjälpa varje advokatbyrå att identifiera och förstå de risker för penningtvätt och finansiering av terrorism som gäller den egna verksamheten. Även den rapporteringsskyldiges korrekta dimensionering av riskhanteringsmetoderna förutsätter att riskerna har bedömts ändamålsenligt. Lagen om penningtvätt innehåller ett antal skyldigheter som kräver en riskbedömning för att kunna följas korrekt. Exempelvis ska den rapporteringsskyldiga uppfylla sina skyldigheter att uppnå kundkännedom på riskbasis under hela kundrelationen.

Riskbedömningen ska bedöma riskerna för verksamheten så objektivt som möjligt. Vanligtvis bedöms risker i tre nivåer: låg, normal och hög. Syftet med en riskbedömning är inte att den rapporteringsskyldiga med hjälp av den ska visa att det inte finns någon risk eller att risken är låg gällande dennes verksamhet. Det är till exempel helt acceptabelt för en advokatbyrå att även betjäna högriskunder, förutsatt att byrån har tillräckligt effektiva riskhanteringsrutiner på plats.

Om advokatbyrån ingår i en koncern⁴, ska koncernen ha gemensamma interna rutiner för efterlevnaden av lagen om penningtvätt (se närmare 9 kap. 1 § i lagen om penningtvätt).

Som övervakare förutsätter Finlands Advokater att advokatbyråns riskbedömning återspeglar byråns välgrundade uppfattning om hur de juridiska tjänster som den tillhandahåller kan användas för att tvätta pengar eller finansiera terrorism. Dessutom ska den som övervakas beskriva de riskhanteringsmetoder som används. Finlands Advokater tillämpar ett riskbaserat tillvägagångssätt, som bland annat omfattar riskbedömningar. Riskbedömningens omfattning ska ta hänsyn till den risknivå som är förenad med advokatbyråns verksamhet och riskbedömningen ska omfatta de risker som är förenade med advokatbyråns verksamhet. En byrå som hanterar uppdrag med hög risk bör ha en mer omfattande riskbedömning än en byrå för vars verksamhet riskerna är mindre eller som endast hanterar ett litet antal uppdrag som omfattas av penningtvättilagens tillämpningsområde.

2.2 Riskbedömningens innehåll

Enligt förarbetet i lagen om penningtvätt regleras inte riskbedömningens innehåll närmare på lagnivå, så att de rapporteringsskyldiga får tillräckligt utrymme för att upprätta riskbedömningen.⁵ Metoden för hur riskbedöm

⁴ Med koncern avses en grupp av företag, inklusive moderbolag, dess dotterbolag och företag i vilka moderbolaget eller dess dotterbolag har ett ägarintresse samt företag som är anslutna på det sätt som avses i artikel 22 i direktiv 2013/34/EU.

⁵ RP 228/2016 rd, s. 100–101.

ningen ska upprättas och hur dess format se ut, överläts därför till varje rapporteringsskyldig advokatbyrå att själv avgöra.

Utgångspunkten när riskbedömningen upprättas är verksamhetens art, storlek och omfattning. Riskbedömningen ska inledas med en beskrivning av de tjänster och produkter som byrån erbjuder och vilken typ av kunder byrån har.

Riskbedömningen ska omfatta en bedömning av de risker för penningtvätt och finansiering av terrorism gällande uppdragen, kunderna eller kundernas verksamhet och den teknologiska utvecklingen. Riskbedömningen ska beakta bestämmelserna i penningtvättsförordningen om riskfaktorer som är relevanta för den egna verksamheten.

Riskbedömningen ska även omfatta en bedömning av de geografiska riskerna. Vid bedömningen av geografiska risker ska hänsyn tas till omfattningen av byråns internationella verksamhet och till Finlands ställning som ett land vid Europeiska unionens yttre gräns. Geografisk risk kan vara förknippad inte bara med internationella affärsjuridiska uppdrag utan även med exempelvis familjerättsliga uppdrag om delägaren i dödsboet bor i ett högriskland. Riskbedömningen måste ta hänsyn till de länder⁶ med hög risk för penningtvätt och finansiering av terrorism som identifierats av Europeiska kommissionen i 13 a § i lagen om penningtvätt och artikel 11 i penningtvättsförordningen om geografiska riskfaktorer som är högre än normalt.

Högriskländer bör enligt 11 § 1 mom. 1 punkten i penningtvättsförordningen åtminstone anses vara de länder som finns på den så kallade svarta listan (High-Risk Jurisdictions subject to a Call for Action) från FATF, aktionsgruppen för förhindrande av penningtvätt och finansiering av terrorism Financial Action Task Force (nedan FATF) i anslutning till organisationen för ekonomiskt samarbete och utveckling OECD, samt de länder utanför det europeiska samarbetsområdet (EES) som är registrerade på den så kallade gråa listan (Jurisdictions Under Increased Monitoring).⁷ FATF listar på den svarta listan länder som den anser har allvarliga strategiska brister i kampen mot penningtvätt och finansiering av terrorism. Länderna på den gråa listan försöker aktivt ta itu med dessa strategiska brister. FATF har dock i sina landsbedömningar av Finland, ansett att EES-länder på FATF:s grå och svarta listor också bör betraktas som högriskländer.⁸ Finlands Advokater anser därför att EES-länder som finns på FATF:s svarta eller gråa lista bör betraktas som högriskländer.

På grundval av 11 § 1 mom. 2 punkten i penningtvättsförordningen, ska sådana jurisdiktioner som är icke samarbetsvilliga i skattefrågor och är upptagna i EU:s lista betraktas som högriskländer.⁹

Enligt 11 § 1 mom. 3 punkten i penningtvättsförordningen omfattar högriskländer dessutom bland annat länder utanför EES som är föremål för sanktioner, export- eller importförbud eller motsvarande åtgärder utfärdade av Europeiska unionen eller Förenta nationerna.¹⁰

Det är viktigt för en advokatbyrå att känna till vilka länder som är högriskländer när det gäller penningtvätt och finansiering av terrorism, så att advokaten kan tillämpa skärpta rutiner för kontroll när ett uppdrag har koppling till ett sådant land. Högriskländer saknar exempelvis effektiva system för bekämpning av penningtvätt och finansiering av terrorism eller har betydande nivåer av mutor eller annan brottslig verksamhet. Högriskländer kan exempelvis utfärda pass på grundval av falsk identitet eller i utbyte mot pengar. Även en del länder i

⁶ En aktuell lista över de länder som kommissionen har identifierat som länder med hög risk för penningtvätt och finansiering av terrorism finns på https://finance.ec.europa.eu/financial-crime/anti-money-laundering-and-countermeasures-financing-terrorism-international-level_en

⁷ En uppdaterad svart och grå lista finns på adressen <https://www.fatf-gafi.org/en/countries/black-and-grey-lists.html>

⁸FATF Finland Mutual Evaluation Report 4/2019, s. 188.

⁹Listan finns på adressen <https://www.consilium.europa.eu/fi/policies/eu-list-of-non-cooperative-jurisdictions/#countries>

¹⁰ Dessa länder finns på EU:s sanktionskarta på adressen: <https://www.sanctionsmap.eu/#/main>

Europeiska unionen kan utfärda så kallade gyllene uppehållstillstånd och pass till tredjelandsmedborgare mot kon-
tanter.¹¹ Detta bör beaktas vid bedömningen av vilka risker som är förknippade med kunden.

Riskbedömningen ska även omfatta sårbarheter i den egna verksamheten som skulle kunna utnyttjas av kriminella
för att tvätta pengar eller finansiera terrorism. Sårbarheter kan till exempel innefatta förtroende för personligt
kända långvariga kundrelationer, svårigheter att identifiera riskerna för penningtvätt eller finansiering av terrorism,
brist på språkkunskaper, överdriven tillit till externa informationskällor och brist på rutiner relaterade till kundkon-
troll i uppdrag som sällan hanteras av byrån.

Dessutom ska riskbedömningen bedöma i vilka situationer byråns tjänster kan användas för att kringgå sanktioner
eller frysningsbeslut. Det är en bra idé att i bedömningen använda sig av de praktiska riktlinjer som utrikesministe-
riet har sammanställt om hur man kan upptäcka kringgående av sanktioner.¹²

Som källa vid bedömning av riskerna och upprättande av riskbedömning kan man bland annat använda den
överstatliga riskbedömningen, Finlands nationella riskbedömning, offentligt sammandrag av Finlands Advokaters
övervakarspecifika riskbedömning, en förteckning över indikatorer på penningtvätt som publiceras av centralen för
utredning av penningtvätt samt FATF:s instruktioner om riskbaserat tillvägagångssätt för de som arbetar med juri-
dik. **Tänk emellertid på att riskbedömningen ska baseras på de risker som är förenade med advokatbyråns egen
verksamhet och bedömningen av dessa risker.**

Riskbedömningen behöver inte automatiskt lämnas till kontoret för Finlands Advokater. Finlands Advokater begär
en riskbedömning av advokatbyrån i samband med granskning av byrån eller när det är nödvändigt för tillsynen.

Lagen kräver att alla advokatbyråer ska ha en riskbedömning. Denna skyldighet gäller för alla advokater och advo-
katbyråer. Även om advokatbyrån endast skulle handha uppdrag som utförs av rättegångsombud som inte omfattas
av lagen om penningtvätt ska enligt Finlands Advokaters uppfattning en riskbedömning upprättas, med en bedöm-
ning om i vilka omständigheter lagen kan bli tillämplig. I detta fall räcker det med en kort riskbedömning. Advokat-
byrån ska i riskbedömningen kunna motivera i vilken utsträckning lagen om penningtvätt är tillämplig på dess verk-
samhet. Därutöver måste advokatbyrån kunna övervaka förändringar i kundförhållandet och tvivelaktiga transakt-
ioner, det vill säga byrån ska ha rutiner för att utföra sådan uppföljning. Advokatbyrån ska dessutom alltid ha rutiner
för att följa sanktionsreglering och frysningsbeslut.

2.3 Uppdatering av riskbedömningen

Enligt 2 kap. 3 § 1 mom. i lagen om penningtvätt ska riskbedömningen uppdateras regelbundet. Lagen ger inte
någon konkret vägledning om vad som utgör en tillräckligt regelbunden uppdatering. Det bör finnas rutiner för att
kontrollera att riskbedömningen är aktuell, och flera advokater på kontoret ska utse en person som ansvarar för att
regelbundet uppdatera riskbedömningen.

I sina övervakningsrutiner har Finlands Advokater ansett att riskbedömningen bör ses över årligen och uppdateras
vid behov. I praktiken har en övervakningsperiod på flera år i varje fall ansetts vara för lång.

¹¹Se exempelvis kommissionens rapport om arrangemangen för medborgarskap och uppehållsrätt för investerare i Europeiska unionen på
<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/?uri=CELEX:52019DC0012>

¹² Riktlinjerna finns tillgängliga på utrikesministeriets webbplats på adressen https://um.fi/ajankohtaista/-/aset_publisher/gc654PySnjTX/content/kaytannonohjeita-yrityksille-pakotteiden-kiertamisen-tunnistamiseksi-ja-ehkaisemiseksi

Riskbedömningen ska uppdateras om det sker förändringar i den rapporteringsskyldiges verksamhet eller riskfaktorer. Sådana förändringar kan exempelvis vara expansion av verksamheten till ett nytt geografiskt område, nya kundgrupper, nya typer av tjänster eller uppdrag, nya distributionskanaler för tjänsterna och förändringar i den teknologi som används. Riskbedömningen ska också uppdateras om det sker ändringar i förordningen om förhindrande av penningtvätt och finansiering av terrorism som påverkar den rapporteringsskyldiges verksamhet.

Det ska framgå av riskbedömningen när den upprättades och när den har uppdaterats. Bedömningen av riskbedömningens aktualitet och grunden för bedömningen ska dokumenteras, även om det inte anses nödvändigt att uppdatera den. Ett bra sätt är att registrera historiken för ändringar i dokumentet, inte bara den senaste uppdateringen. Advokatbyrån kan därigenom visa för övervakaren att riskbedömningen har uppdaterats regelbundet. Dessutom förutsätter Finlands Advokater att riskbedömningen godkänns av advokatbolagets styrelse eller ansvarig bolagsman.

En advokatbyrå med fler än en person, ska enligt 9 kap. 1 § 1 mom. i lagen om penningtvätt, utse en person i ledningen som ansvarar för säkerställa att denna lag och de bestämmelser som utfärdats med stöd av den iakttas. En anteckning om vem som ansvarar för denna övervakning ska göras i riskbedömningen.

2.4 Vanliga risker med advokatverksamhet

Vid upprättandet av en riskbedömning ska advokatbyrån överväga hur kriminella aktörer skulle kunna använda byråns tjänster för att tvätta illegala pengar och vilka typer av uppdrag som byrån hanterar som skulle kunna användas för penningtvätt eller finansiering av terrorism. Advokatbyrån ska identifiera de varningssignaler som kan tyda på att ett arrangemang som görs inom ramen för uppdraget kan innefatta penningtvätt eller finansiering av terrorism.

Uppdrag som kan innebära riskfaktorer:

- Företagsarrangemang som gör det svårt att identifiera den verkliga förmånstagaren eller den kontrollerande aktieägaren
- Komplexa eller ovanliga ägar-, betalnings- och finansieringsarrangemang som rör företagets affärsverksamhet och som inte förefaller vara affärsmässigt motiverade
- Etablering av verksamhet utomlands utan affärsmässiga skäl
- Komplexa eller icke-standardiserade ägande-, betalnings- och finansieringsarrangemang för fastighetstransaktioner
- Kunden vill starta eller köpa ett företag vars affärssyfte är tveksamt eller som inte verkar vara relaterat till hans normala yrkes- eller affärsverksamhet och hen inte kan ge en tillfredsställande förklaring till detta
- Uppdrag som omfattar komplexa eller icke-standardiserade tillgångsarrangemang
- Uppdrag med koppling till högriskland
- Betalningar till kundmedelskontot som inte har avtalats i förväg eller som överstiger det avtalade beloppet
- Den egendom som ska redovisas i bouppteckningen för ett dödsbo är klart oproportionerlig i förhållande till den avlidnes socioekonomiska status
- Inlösen av egendom i dödsboet med tillgångar utanför dödsboet när betalningsarrangemangen skiljer sig från de normala
- Bildande av föreningar eller stiftelser under ovanliga omständigheter (gäller särskilt finansiering av terrorism)
- Användning av virtuell valuta
- Transaktionen genomförs genom en betydande kontant betalning

- Det går inte att utreda pengarnas ursprung på ett tillförlitligt sätt eller så står de medel som används i verksamheten inte i rimlig proportion till kundens socioekonomiska status.
- Uppdrag som hanteras utan personlig närvaro, där kundens identitet inte kan verifieras med hjälp av stark elektronisk autentisering
- Den gränsöverskridande verksamheten har tvivelaktiga drag och medel överförs till eller från ett utländskt konto
- En utländsk medborgare gör fastighetsinvesteringar utan anknytning till Finland eller investeringarna är oproportionerliga i förhållande till kundens socioekonomiska ställning
- Betalningar till eller från ett kundmedelskonto görs i kundens namn, på uppdrag av personer, finansinstitut eller bolag, som bor eller är belägna i så kallade riskländer som är kända för sin strikta banksekretess, gynnsamma skattesystem, drogproduktion eller som tillhör FATF:s svarta eller gråa lista
- Arrangemang för skattesmitning
- Skenrättshandlingar, där tvisten inte är verklig, utan är påhittad för att tvätta pengar och parterna strävar efter att skapa en till synes rättslig grund för överföring av pengar. Penningtvätt har dolts i en tvist, ett skriftligt avtal eller ett skenbart skadestånd.

Risker som förknippas med kunder och deras affärspartner

- Man väljer en advokat belägen långt bort från kunden eller verksamheten utan affärsmässiga skäl
- Företagskundens ägarstruktur gör det möjligt att dölja den verkliga verksamheten och aktörerna och är onödigt komplex i förhållande till den verksamhet som bedrivs av företaget
- Företaget verkar i en bransch som ligger inom den så kallade traditionella grå ekonomins område (t.ex. päls- och konstauktioner, byggnads-, transport- och restaurangbranschen) och kontanter används i stor omfattning inom branschen
- Objektet för kundens affärsverksamhet är diffus, produkterna eller tjänsterna beskrivs inte klart till exempel i bolagsordningen eller servicebeskrivningen
- Kunden eller kundens affärspartner är registrerad i en så kallad skatteparadisstat¹³ eller dess betalningsrörelse styrs via en skatteparadisstat
- Juridiska personer eller arrangemang används för att förvalta personliga tillgångar
- Kunden är en person i politiskt utsatt ställning eller en familjemedlem eller affärspartner till en sådan person
- En tredje part som är okänd eller som inte har någon uppenbar koppling till transaktionen betalar byråns faktura
- Kunden vägrar eller är ovillig att lämna tillräckliga kundkontrolluppgifter
- Kunden har betalningsanmärkningar
- Kundföretaget använder långa underleverantörskedjor i branscher där det kan finnas risk för människohandel

Geografiska riskfaktorer

- Kunden, kundens produkt eller kundens tjänst är belägen i ett högriskland

¹³ Traditionellt betraktas Panama, Bahamas, Bermuda och Caymanöarna som skatteparadis. EU-kommissionen har publicerat [en lista](#) över områden som inte samarbetar med EU i skattefrågor och inte har förbundit sig att följa OECD:s åtgärder mot skatteflykt. Kommissionen har också publicerat en grå lista över områden som har gått med på att ändra sin skattepolitik och som EU kommer att fortsätta att övervaka.

- Kunden eller uppdraget har anknytning till ett land som beviljar uppehållstillstånd eller medborgarskap till investerare från tredje land i utbyte mot investeringar.¹⁴

¹⁴Kommissionens rapport om arrangemangen för medborgarskap och uppehållsrätt i Europeiska unionen finns på <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/?uri=CELEX:52019DC0012>

3. Kundkontroll

Kundkontroll innebär att advokaten känner till tillräckligt om kunden och dennes verksamhet för att kunna upptäcka avvikelser i kundens verksamhet och därmed förhindra tvivelaktig verksamhet, såsom penningtvätt eller finansiering av terrorism.

3.1 Definition av kund

Rutinerna för kundkontroll framgår av 3 kap. i lagen om penningtvätt. Om advokatens uppdrag är sådant att det omfattas av lagen om penningtvätt måste advokaten *känna sin kund* på det sätt som förordas i lagen om penningtvätt. Kundkontrollen gäller advokatens kund. Dessutom är advokater också skyldiga i vissa situationer att genomföra kundkontroll även för andra parter som uppdraget omfattar än endast huvudmannen.

Det som är viktigt är vem som betraktas som kund. Lagen om penningtvätt innehåller ingen definition av begreppet kund. Finlands Advokater anser att en kund enligt lagen om penningtvätt är advokatens huvudman.

När en advokat agerar som boutredningsman eller skiftesman för ett dödsbo eller konkursförvaltare, kan det vara svårt att definiera en kund. Finlands Advokater anser att i situationer där advokaten agerar som boutredningsman eller skiftesman för ett dödsbo eller konkursförvaltare på uppdrag av domstol, har advokaten inte en verklig kund enligt lagen om penningtvätt, vilken skulle kontrolleras i enlighet med lagen om penningtvätt.

Om å andra sidan en advokat bistår exempelvis en dödsbodeläggare i ett infekterat arvskifte eller en make/maka vid en infekterad bodelning, tillämpas inte lagen om penningtvätt på uppdraget, eftersom det gäller skötsel av uppdrag som utförs i egenskap av rättegångsbiträde eller rättegångsombud i 1 kap. 3 § 3 mom. i lagen om penningtvätt. Om uppdraget ändras från tvist till upprättande av förmögenhetsrättsligt avtal, är rekommendationen att bestämmelserna i lagen om penningtvätt gällande kundkontroll tillämpas på uppdraget.

Om domstolen inte har utfärdat en bestämmelse om boutredningsman eller skiftesman för dödsbo, anses i bouppteckningen boets anmälare som kund enligt lagen om penningtvätt, och advokaten ska känna vederbörande på det sätt som förordas i lagen om penningtvätt. De övriga medlemmarna i dödsboet ska identifieras via en släktutredning.

Vid ett arvskifte som görs som ett avtalsskifte mellan delägarna, och advokaten representerar alla boets delägare, utgörs kunderna av alla delägarna eller företrädarna för delägarna i dödsboet, om delägaren är omyndig eller om en intressebevakare har förordats delägaren. Om advokaten endast företräder en av delägarna i dödsboet ska endast denna anses också vara en kund i enlighet med lagen om penningtvätt.

Boutredningsmannen eller skiftesmannen för ett dödsbo samt konkursförvaltaren ska emellertid följa utredningsskyldigheten i lagen om penningtvätt vid realiseringen av egendom i döds- eller konkursboet. För mer information om denna skyldighet, se avsnitt 5.3.

Om advokatbyråns faktura betalas av en tredje part som inte har en *uppenbar* koppling till transaktionen eller uppdraget, ska enligt lagen om penningtvätt, uppgifter om kundkontroll inhämtas riskbaserat också om denna part. Den tredje parten har en uppenbar koppling till transaktionen, till exempel när finansieringens mottagare betalar en faktura för ett uppdrag som gäller finansieringsavtalet eller om moderbolaget betalar en faktura åt sitt dotterbolag. Beakta att enligt 6 § 2 mom. 4 punkten i penningtvättsförordningen kan det finnas en högre risk än normalt för penningtvätt och finansiering av terrorism i en sådan situation.

Utöver kundkontrollen ska advokaten uppfylla *utredningsskyldigheten* i 3 kap. 4 § 3 mom. i lagen om penningtvätt. Utredningsskyldigheten kräver att advokaten i vissa situationer får **kundkontrolluppgifter enligt lagen om penningtvätt även från sådana instanser, som inte är advokatens kunder**. Utredningsskyldigheten kan exempelvis riktas till uppdragets motpart eller till köparen av egendomen. Detta är till exempel fallet i situationer där advokaten fungerar som boutredningsman eller skiftesman för ett dödsbo eller som konkursförvaltare och säljer boets egendom. Läs mer om utredningsskyldigheten i avsnitt 5.3.

Uppdraget och kundrelationen kan också upprättas på begäran av en annan advokatbyrå (nedan kallad *sändande byrå*). Om den sändande byrån *instruerar* den mottagande byrån att agera på uppdrag av den sändande byråns huvudman, anser Finlands Advokater att den mottagande byrån i dessa situationer har två kunder, den sändande byrån och slutkunden. Denna situation uppstår inte om den sändande advokatbyrå endast *vidarebefordrar* eller hänvisar kunden till den mottagande byrån. Slutkund kan den anses vara som den sändande byrån arbetar för eller som gagnas av att uppdraget genomförs.

Den mottagande byrån kan begära kundkontrolluppgifter för slutkunden från den sändande byrån, men byrån måste själv utvärdera deras riktighet. Det är alltid den mottagande byråns ansvar att se till att kundkontrolluppgifterna är korrekta.

Utöver slutkunden ska advokatbyrån bedöma riskerna med den sändande byrån och genomföra kundkontrollen riskbaserat.¹⁵ Skyldigheten att känna till den sändande byrån framhävs när den betalar advokaten en faktura för uppdraget.

Om byrån som tar emot uppdraget tillhör samma koncern som den sändande byrån, behöver den mottagande byrån inte känna slutkunden separat och inte heller den byrån som sänder uppdraget i situationer där endast den sändande byrån har ingått ett uppdragsavtal med kunden, och den mottagande byrån inte har någon kontakt med slutkunden.

Om den mottagande byrån ombeds att inleda uppdraget endast i en annan advokatbyrås namn, och inte slutkundens, bör man kontrollera för vilket syfte och för vem uppdraget ska genomföras. Detta är också nödvändigt för att utreda jäv.

3 kap. 2 § 1 mom. i lagen om penningtvätt skiljer mellan *fast* och *tillfällig kund*. Denna indelning har betydelse för kundkontrollen. I det förberedande arbetet till den nuvarande lagen om penningtvätt förklaras inte begreppens innebörd. Enligt det förarbetet i den upphävda lagen om penningtvätt avses med ett fast kundförhållande ett bestående förhållande eller ett förhållande som antas bli bestående vid tidpunkten för kontakt. Enligt förarbetet kan ett sådant upprättande av ett kundförhållande exempelvis vara att öppna ett konto, ingå ett kreditavtal, teckning av fondandelar, ingå ett avtal om fondkommission eller uppdragsavtal.¹⁶ Enligt Finlands Advokater är den kund som

¹⁵ Bedömningen av de risker som är förknippade med den sändande byrån beror till exempel på om kontoret är välbekant sedan tidigare eller en namnkunnig byrå och var den är belägen. Det finns skäl att noggrannare kontrollera ett tidigare okänt kontor beläget utanför EES.

¹⁶RP 25/2008 rd, s. 42.

ingår ett uppdragsavtal med advokatbyrån en regelbunden kund, även om det är ett engångsavtal. Advokaten kan därför endast ha fasta kunder.

3.2 Kundkontroll

Kundkontroll är ett överordnat begrepp enligt lagen om penningtvätt, som omfattar alla olika typer av kontrollåtgärder enligt lagen om penningtvätt. Åtgärder för att identifiera en kund inkluderar åtminstone:

- *kundidentifiering* och *kontroll* av kundens identitet
- identifiering av kundens representant och kontroll av dennes identitet och förvissande om representanten har rätt att agera för kundens räkning
- identifiering av verkliga förmånstagare och vid behov kontroll av deras identitet
- konstaterande om kunden eller kundens verkliga förmånstagare är en person i politiskt utsatt ställning, familjemedlem eller affärspartner till en person i politiskt utsatt ställning
- erhållande av information om verksamheten för kunden och kundens verkliga förmånstagare, verksamhetens kvalitet och omfattning samt grunderna för att använda tjänsten eller produkten
- fortlöpande uppföljning av kundförbindelsen.

Dessa åtgärder för kundkontroll avhandlas mer ingående i avsnitten 3.3 till 3.11.

3.3 Identifiering av kunden och kontroll av kundens identitet

Med *identifiering* av kunden avses att kundens identitet utreds utifrån uppgifter som kunden tillhandahåller. Kundens identitet kan fastställas på grundval av information som kunden lämnar muntligen eller på grundval av en handling som kunden tillhandahåller, exempelvis ett ämbetsbevis.

Med *kontroll av identiteten* avses att kundens identitet säkerställs med hjälp av handlingar eller uppgifter från en tillförlitlig och oberoende källa. I Finland verifierar pass och identitetskort identiteten. I Finland är dessutom körkort och FPA-kort med fotografi allmänt godkända handlingar för kontroll av identiteten. När det gäller en utländsk person, kan kundens identitet kontrolleras med hjälp av ett nationellt pass eller ett identitetskort som utfärdats av en myndighet i EES-området.¹⁷

Med kontroll av identiteten för en juridisk person, avses att den juridiska personens existens säkerställs med hjälp av handlingar eller uppgifter från en tillförlitlig och oberoende källa. Sådan information innefattar till exempel information från register som förs av Patent- och registerstyrelsen.

Enligt artikel¹⁸ 5 punkt 1 underpunkt d i den allmänna dataskyddsförordningen krävs det att personuppgifter är korrekta, kundens identitet ska således alltid verifieras i praktiken när kundens personbeteckning lagras i handlingar som upprättats av advokaten och i advokatbyråns kundregister, även om det skulle röra sig om ett uppdrag som inte omfattas av tillämpningsområdet för lagen om penningtvätt. Det är också viktigt att verifiera kundens identitet för att säkerställa den sekretess som föreskrivs i lagen om advokater, så att advokaten kan verifiera kundens rättighet att få information relaterad till uppdraget.

¹⁷ I tjänsten Prado kan man kontrollera äkthets- och säkerhetsdetaljer i identitets- och resedokument som utfärdas av myndigheterna i EU:s medlemsstater, Island, Norge och Schweiz, se <http://www.consilium.europa.eu/prado/fi/prado-start-page.html>.

¹⁸ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679 om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av direktiv 95/46/EG (allmän dataskyddsförordning)

Om en representant handlar för en kunds räkning ska advokaten också identifiera representanten och kontrollera dennas identitet samt förvissa sig om representantens rätt att företräda kunden. Skyldigheten att identifiera representanten och kontrollera representantens identitet gäller situationer där en annan person handlar för kundens räkning och i kundens namn antingen med fullmakt eller som lagbestämd företrädare. I praktiken är det vanligen fråga om en sådan situation när advokaten arbetar med representanter för ett bolag eller en sammanslutning.

Det kan vara utmanande att fylla kundkontrollen för utländska kunder vad gäller att fastställa identiteten, det politiska inflytandet samt andra aspekter av kundens tillförlitlighet. Kundens identitet och nationalitet, som ska utredas om den utländska kunden inte har en finsk personbeteckning, kan utredas med hjälp av kundens nationella pass. I praktiken är det inte möjligt att utreda om de resehandlingar som kunden uppvisar är äkta, särskilt om passets säkerhetsfaktorer inte är på en hög nivå. Asylsökande som kommer till Finland kanske inte har några resehandlingar med sig när de anländer, och därför kan det ta lång tid innan deras identitet kan verifieras på ett tillförlitligt sätt.

Det kan vara svårt att erhålla eller verifiera äktheten hos registreringshandlingar för ett företag som är registrerat utomlands. Om möjligt kan en utländsk advokatbyrå anlitas för att kontrollera företagets bakgrundsuppgifter och personligen verifiera dokument relaterade till företaget och vid behov personligen verifiera företagets bakgrundspersoner. Att ta hjälp av betrodda instanser minskar risken.

3.4 Tidpunkt för kundkontroll

Enligt 3 kap. 2 § 4 mom. i lagen om penningtvätt ska den **rapporteringskyldiga identifiera sina kunder och verifiera kundens identitet på grundval av kundrelationen**, eller senast innan kunden får kontroll över de tillgångar eller annan egendom som ingår i transaktionen eller innan transaktionen slutförs. Å andra sidan ska advokaten enligt 3 kap. 2 § 1 mom. i lagen om penningtvätt inte ha anonyma kunder, varför advokaten ska identifiera, det vill säga känna till namnet på sin kund och dennes ombud innan kundrelationen etableras.

Vid schemaläggningen av kundkontrollen ska dessutom 3 kap. 1 § 1 mom. i lagen om penningtvätt beaktas, om den rapporteringskyldiga inte kan vidta de åtgärder som föreskrivs i 3 kap. i lagen om penningtvätt, får inte den rapporteringskyldiga genomföra transaktioner eller etablera kundförhållande (*försening av kundkontroll*). Advokaten måste i sin egen riskbedömning ta ställning till tidpunkten för och innehållet i kundkontrollen.

Kundkontrollen ska slutföras innan ett uppdragsförhållande inleds. Detta kan betraktas som **huvudregeln** för identifiering av kunden och erbjuder också många fördelar. Informationen gör det möjligt för advokaten att bedöma riskerna med kunden och uppdraget innan det egentliga arbetet påbörjas och advokaten kan till exempel bedöma om det rör sig om en tveklaktig transaktion.

I undantagsfall är det dock möjligt att börja förbereda ett uppdrag om det är nödvändigt för att skydda kundens rättigheter, även om alla kända kundkontrolluppgifter ännu inte har erhållits. Finlands Advokater anser att innan kunden har lämnat alla begärda kundkontrolluppgifter, såsom fullständiga uppgifter om kundföretagets verkliga förmånstagare, kan uppdraget inte slutföras, det vill säga man får inte förse kunden med den begärda juridiska rådgivningen eller överlämna dokument eller tillåta överföring av tillgångar eller användning av advokatens kundmedelskonto. Det viktiga är att kundkontrollen har slutförts innan man tillhandahåller kunden med juridiska råd eller överlämnar dokument. Finlands Advokater anser att det inte är tillrådligt att fördröja kontrollåtgärderna om det är fråga om en kund, ett uppdrag eller ett geografiskt område med hög risk.

Om kundens kontrolluppgifter uppdateras under kundförhållandet och kunden vägrar att lämna uppgifterna, får advokaten inte fortsätta att utföra uppdraget om bristen på kundkontroll är väsentlig och oundviklig (RP 228/2016 rd, s. 102).

3.5 Tredje parts åtgärder för kundkontroll

Enligt lagen om penningtvätt kan en advokatbyrå när den exempelvis får ett kunduppdrag av en annan advokat, utnyttja de uppgifter om kunden som en annan instans har inhämtat. Skyldigheterna i fråga om kundkontroll kan på en advokats vägnar fullgöras av en annan advokat samt av sådana kreditinstitut, finansiella institut, fondbolag, värdepappersföretag, försäkringsbolag, försäkringsförmedlare, revisorer eller av motsvarande aktörer som har beviljats koncession eller registrerats i en annan EES-stat (tredje part), om denna har sådana skyldigheter i fråga om kundkontroll och bevarande av uppgifter som motsvarar skyldigheterna i 1 kap. 2 § 1 mom. i lagen om penningtvätt och fullgörandet av skyldigheterna övervakas.¹⁹

Skyldigheterna i fråga om kundkontroll kan fullgöras också av en sådan aktör som har beviljats koncession eller registrerats i någon annan än en EES-stat, om aktören omfattas av sådana skyldigheter i fråga om kundkontroll och bevarande av uppgifter som motsvarar skyldigheterna enligt denna lag och fullgörandet av skyldigheterna övervakas. Dessutom krävs det att en aktör som ansvarar för rapporteringsskyldigheten har inrättats i ett land vars system för bekämpning av penningtvätt och finansiering av terrorism inte utgör någon betydande risk för EU:s inre marknad enligt kommissionens uppfattning.

Advokaten ska säkerställa att hen får kundkontrolluppgifter av tredje part enligt lagen om penningtvätt innan en kundrelation etableras.²⁰ Advokaten ska dessutom se till att den har tillgång till alla uppgifter om kundkontroll och att en tredje part på dennes begäran lämnar uppgifterna till advokaten. Advokaten ska fortlöpande följa upp kundförhållanden där en tredje part har fullgjort skyldigheterna i fråga om kundkontroll. En tredje part kan inte fullgöra skyldigheterna för fortlöpande uppföljning på advokatens vägnar.

Advokatbyrån ska beakta, att byrån inte befrias från ansvar och skyldigheter enligt lagen om penningtvätt på den grunden att skyldigheterna i fråga om kundkontroll har fullgjorts av en tredje part på byråns vägnar. Även om syftet med att möjliggöra användningen av kundkontrolluppgifter som samlats in av en tredje part har varit att minska den administrativa bördan för de rapporteringsskyldiga, kan det vara svårare för advokatbyrån att använda den information som samlats in av den tredje parten i vissa situationer än att själv samla in informationen. När en tredje part används för att uppfylla kundkontrollen, är det för det första särskilt viktigt att se till att den tredje parten samlar in tillräckligt med kontrolluppgifter om kunden och att den tredje parten förvarar dessa uppgifter under den period som föreskrivs i lagen om penningtvätt. Advokatbyrån ska inhämta tillräcklig information om den tredje parten för att bedöma om den tredje parten uppfyller kraven i lagen om penningtvätt för insamling och förvaring av information. Dessutom är det lämpligt för advokatbyrån att genomföra regelbundna granskningar för att säkerställa att de kundkontrolluppgifter som samlas in av tredje part är tillräckliga. Det är också en god idé att regelbundet säkerställa att advokatbyrån på begäran får uppgifter om kunden av tredje part.

3.6 Kundkontrolluppgifter, uppdatering, lagring och radering av dessa

Enligt 3 kap. 3 § 1 mom. i lagen om penningtvätt ska advokatbyrån förvara alla handlingar och uppgifter som rör kundkontrollen och verksamheten aktuella och relevanta. Kontrolluppgifter för kunden kommer därför att behöva uppdateras under pågående uppdrag. Uppgifterna ska uppdateras när advokatbyrån får kännedom om att uppgifterna har ändrats.

¹⁹ Om skyldigheterna för kundkontroll fullgörs av en annan part än en sådan part som avses i 3 kap. 7 § i lagen om penningtvätt, ska utläggningen om uppgiften och om parternas ansvar avtalas separat.

²⁰ Uppgifter som avses i 3 kap. 3 § 2 mom. 1–7 i lagen om penningtvätt.

Eftersom advokatbyrån inte alltid får information om att kundkontrolluppgifterna har ändrats, ska advokatbyrån regelbundet kontrollera så att uppgifterna är aktuella. Advokatbyrån bör fastställa uppdateringsfrekvensen utifrån en riskbaserad grund. Eftersom lämpligt uppdateringsintervall beror på den risk som är förknippad med uppdraget och kunden ska uppdateringsintervallet fastställas per uppdrag. Finlands Advokater anser att uppdateringsintervallet för högrisk kunder och -uppdrag inte bör vara längre än ett år. Uppdateringsintervallet för kunder och uppdrag med normal risk bör inte överstiga två år. Uppdateringsintervallet för kunder och uppdrag med låg risk bör inte överstiga tre år.

Kundkontrolluppgifter ska bevaras på ett tillförlitligt sätt i fem år från det att ett fast kundförhållande har upphört.²¹ Den information som samlas in endast enligt lagen om penningtvätt (t.ex. information om politiskt inflytande och medlens ursprung) ska raderas fem år efter det att den permanenta kundrelationen har avslutats eftersom användningssyftet med informationen har upphört. Enligt Finlands Advokaters anvisning för bevarande av handlingar (B 10) ska dock material som gäller uppdrag i regel bevaras i minst 10 år från det att uppdraget slutförts och därefter ska uppgifterna bevaras till den del det är nödvändigt för utredning av jäv och med tanke på advokatens rättsskydd samt om inte annat har avtalats med kunden. Advokaten ska därför behålla de uppgifter som krävs enligt anvisningen under den tid som anges i anvisningen, även om en del av uppgifterna också motsvarar kundkontrolluppgifter enligt 3 kap. 3 § 2 mom. i lagen om penningtvätt.

Av kundkontrolluppgifterna ska följande bevaras:

1. namn, födelsetid, personbeteckning och adress;
2. representanters namn, födelsetid och personbeteckning (i fråga om allmänna intressebevakare bevaras dock i stället för intressebevakarens namn, födelsetid och personbeteckning serviceproducentens identifieringsuppgifter, intressebevakarens titel samt, om serviceproducenten har fler än en allmän intressebevakare, intressebevakarens ordningsnummer)
3. juridiska personers fullständiga namn, registreringsdag, registermyndighet, adress på hemorten och den verkliga verksamhetsplatsens adress, om den avviker från adressen på hemorten, samt vid behov bolagsordning eller organisationsregler;
4. fullständiga namn samt födelsetider och medborgarskap för ledamöterna i juridiska personers styrelser eller i motsvarande beslutande organ;
5. juridiska personers bransch;
6. namn, födelsetid och finsk personbeteckning för verkliga förmånstagare;
7. namnet på dokument som använts för att kontrollera identiteten, dokumentets nummer eller någon annan identifieringsuppgift och dokumentets utfärdare eller en kopia av dokumentet eller, om kunden har identifierats på distans, uppgifter om de förfaranden eller källor som använts för kontrollen;
8. behövliga uppgifter som inhämtats för kundkontrollen, så som uppgifter om kundens verksamhet, arten och omfattningen av kundens affärsverksamhet, kundens ekonomiska ställning och grunderna för användningen av transaktionen eller tjänsten samt uppgifter om medlens ursprung; och
9. nödvändiga uppgifter som inhämtats för fullgörande av utredningsskyldigheten enligt 3 kap. 4 § 3 mom. och av de skärpta åtgärderna för kundkontroll i fråga om personer i politiskt utsatt ställning enligt 13 §.

Om kunden är utländsk och saknar finsk personbeteckning ska också uppgifter om kundens medborgarskap och resedokument bevaras.

²¹ Ett kundförhållande kan anses ha upphört om kunden inom fem år efter uppdragets slutförande inte ger advokaten ett nytt uppdrag.

Om bolagets verksamhet är relaterad till en bransch inom den så kallad grå ekonomin, ska advokaten beakta den finansiella ställningen hos bolagets bakgrundspersoner, och om bolagets bakgrundspersoner tidigare har haft ekonomiska svårigheter eller konkurser, ska advokaten kontrollera om det finns ett näringsförbud. För inhämtning av kundkontrolluppgifter från internet och i media ska i Finland beaktas att vår nationella lagstiftning inte tillåter behandling av personuppgifter som rör fällande domar i brottmål och brott eller behandling av personuppgifter som kundkontrolluppgifter för därtill hörande säkerhetsåtgärder (finansutskottets yttrande EkUB 45/2022 rd, sid 4).

Advokaten ska underrätta sin kund om att kundkontrolluppgifter och andra personuppgifter kan användas till att förhindra, avslöja och utreda penningtvätt och finansiering av terrorism och för att inleda undersökning av penningtvätt, finansiering av terrorism och det brott genom vilket de tillgångar eller den vinning av brott har erhållits som är föremål för penningtvätt eller finansiering av terrorism (PenL 3:3.4). Detta meddelande kan till exempel bifogas det formulär där kunden ombeds lämna kundkontrolluppgifter.

Kundkontrolluppgifter och andra personuppgifter som inhämtats endast för att förhindra och avslöja penningtvätt och finansiering av terrorism får inte hanteras för ändamål som strider mot dessa syften.²²

När det gäller lagring av uppgifter måste advokatbyråer ta hänsyn till avsnitt 12 i Finlands Advokaters informations-säkerhetsanvisning (B 05.1), enligt vilken endast sådana personer ska ha tillgång till handlingar som behöver eller kan behöva konfidentiell information eller åtminstone åtkomst till dessa filer för att sköta sina arbetsuppgifter.

3.7 Förenklat förfarande för kundkontroll

Advokaten kan vid tillämpningen av 3 kap. 2, 3, 4 och 6 §²³ i lagen om penningtvätt tillämpa ett *förenklat förfarande* för kundkontroll, om ett kundförhållande eller en enskild transaktion utifrån riskbedömningen är förenat eller förenad med låg risk för penningtvätt och finansiering av terrorism. Förenklat förfarande för kundkontroll innebär i praktiken att advokaten vid kundkontroll använder ett enklare förfarande, det vill säga advokaten kan exempelvis inhämta en del av kundkontrolluppgifter efter att uppdraget har påbörjats eller avstå från att verifiera från en säker källa samtliga av kundens uppgifter.

En advokat kan således använda ett förenklat förfarande för kundkontroll när hen bedömer att risken för verksamheten och kunden är låg. En sådan situation kan exempelvis vara uppdrag gällande familjerätt och kvarlåtenskap. Vid riskbedömningen är det viktigt att ta hänsyn till uppdragets helhetsrisk, det vill säga de risker som är relaterade till kunden, uppdraget och den geografiska placeringen. Vart och ett av dessa delområden för den sammanlagda risken måste vara förenat med en låg risk för att ett förenklat förfarande för kundkontroll ska kunna tillämpas. Det är inte heller nödvändigt att advokatbyrån tillämpar ett förenklat förfarande för kundkontroll överhuvudtaget, utan byrån kan tillämpa minst en normal kontrollskyldighet för samtliga fall.

Enligt regeringens proposition (RP 228/2016 rd) betyder förenklad kundkontroll inte att man inte alls behöver tillämpa dessa lagbestämmelser, utan att förfarandena kan förenklas. Ett förenklat förfarande kan exempelvis gälla mängden eller källorna för kundkontrolluppgifter eller tidpunkten för konstaterandet av kundens identitet. Advokaten ska dock följa kundförhållanden för att upptäcka tvivelaktiga eller ovanliga transaktioner. Dessutom bör en advokat inte följa ett förenklat förfarande för kundkontroll om advokaten upptäcker ovanliga eller tvivelaktiga

²² Enligt RP 228/2016 rd hindrar förbudet emellertid inte att uppgifter om kundkontroll och andra personuppgifter används för andra ändamål i anslutning till ett kundförhållande, exempelvis för riskhantering eller marknadsföring, om uppgifterna insamlas på andra grunder än på grund av förhindrande av penningtvätt eller terrorism.

²³ Kundidentifiering och kontroll av kundens identitet (2 §), kundkontrolluppgifter och bevarande av uppgifterna (3 §), inhämtande av uppgifter om kunder samt fortlöpande uppföljning och utredningsskyldighet (4 §) och identifiering av verkliga förmånstagare (6 §).

transaktioner.

I 1 § i penningtvättsförordningen finns mer specifika bestämmelser om förenklat förfarande för kundkontroll. Enligt 1 § 2 och 4 mom. i förordningen ska dock den rapporteringsskyldiga vid anpassning av de åtgärder som ingår i det förenklade förfarandet för kundkontroll, säkerställa att åtgärderna för kundkontroll är tillräckliga i förhållande till tjänsten, den nya eller redan befintliga produkten eller transaktionen, distributionskanalen, tekniken, det geografiska området eller kundförhållandet samt tillräckliga för att upptäcka exceptionella eller ovanliga transaktioner. Den rapporteringsskyldiga får tillämpa ett förenklat förfarande även i andra situationer än de som avses i penningtvättsförordningen, om den rapporteringsskyldiga uppskattar att riskerna är låga. Ett förenklat förfarande för kundkontroll befriar inte den rapporteringsskyldiga från skyldigheten att genomföra kundkontroll.

3.8 Skärpt kundkontroll

Skärpt kundkontroll innebär att mer omfattande information om kunden, kundens bakgrund och innehållet i transaktionen inhämtas, och att den information som erhålls kontrolleras så att den kommer från en tillförlitlig källa samt att relationen övervakas mer effektivt.

Advokaten är skyldig att följa en skärpt kundkontroll i följande fall:

1. *Geografiska risker:* Kunden eller transaktionen har en koppling till ett land:
 - a. som finns med på listan över högriskländer som identifierats av Europeiska kommissionen;²⁴
 - b. som är ett land utanför Europeiska ekonomiska samarbetsområdet och som är angivet på FATF:s så kallade svarta eller grå lista²⁵;
 - c. som har registrerats i EU:s lista²⁶ över jurisdiktioner som är icke-samarbetsvilliga i skattefrågor, eller
 - d. som är ett land utanför Europeiska ekonomiska samarbetsområdet som är föremål för sanktioner, export- eller importförbud eller liknande²⁷ av Europeiska unionen eller FN.
2. *Identifiering på distans:* Kunden har identifierats på distans och hens identitet har inte verifierats med en stark elektronisk identifieringsenhet.
3. *Politiskt utsatt person:* Kunden eller Kundens verkliga förmånstagare är, eller har varit, en person i politiskt utsatt ställning eller familjemedlem eller affärspartner till en sådan person.
4. *Högre risk:* Fallet är enligt advokatens **riskbedömning förenat** med en högre risk för penningtvätt och finansiering av terrorism än vanligt. Advokaten anser att transaktionen genomförs under ovanliga förhållanden eller så verkar företagets ägarförhållanden ovanliga eller onödigt komplexa jämfört med verksamhetens natur. Fler exempel på situationer med högre risk än normalt finns i penningtvättsförordningen.

²⁴ Listan finns på adressen https://finance.ec.europa.eu/financial-crime/anti-money-laundering-and-countering-financing-terrorism-international-level_en

²⁵ Den uppdaterade svarta och grå listan finns på <https://www.fatf-gafi.org/en/countries/black-and-grey-lists.htm>

²⁶ Listan finns på <https://www.consilium.europa.eu/fi/policies/eu-list-of-non-cooperative-jurisdictions/#countries>

²⁷ Dessa länder finns på EU:s sanktionskarta på adressen: <https://www.sanctionsmap.eu/#/main>

Vilken typ av skärpt kundkontroll som den rapporteringsskyldiga ska följa, beror på anledningen till varför den rapporteringsskyldiga följer skärpt kundkontroll. Om skärpt kundkontroll är följden av punkterna 1a, 2 och 3 i listan ovan (högriskland enligt kommissionen, identifiering på distans och politiskt utsatt person) beskrivs innehållet i den skärpta kundkontrollen i 3 kap. 11, 13 och 13 a § i lagen om penningtvätt. I detta fall ska i tillämpliga delar även bestämmelserna i 2 § i penningtvättsförordningen tillämpas. När exempelvis kunden har identifierats på distans med en stark elektronisk autentisering, och uppdraget eller kunden inte är förknippat med faktorer med ökad risk, behöver inte advokaten nödvändigtvis tillämpa bestämmelserna i 2 § i penningtvättsförordningen. Om skyldigheten för skärpt kundkontroll är följden av punkterna 1b–d och 4 i listan (övriga geografiska risker och annan hög risk) har den rapporteringsskyldiga större möjlighet att välja vilka förfaranden för skärpt kundkontroll som den rapporteringsskyldiga ska använda. I detta fall måste den rapporteringsskyldiga följa de mer detaljerade bestämmelserna för skärpt kundkontroll i enlighet med 2 § i penningtvättsförordningen.

Penningtvättsförordningen inkluderar närmare bestämmelser om sådana kunder, produkter, tjänster, betalningsförmedlingar, leveranssätt och geografiska riskfaktorer som är förenade med en risk för penningtvätt eller finansiering av terrorism som är högre än vanligt samt om förfarandena i sådana situationer. 2 § i den aktuella förordningen innehåller mer detaljerade bestämmelser om skärpt kundkontroll. **När advokaten följer skärpt kundkontroll, omfattar den skärpta kundkontrollen enstaka eller samtliga kundkontrollåtgärder i 3 kap. 2–4 och 6 § i lagen om penningtvätt, vad gäller deras tidsbestämning eller frekvens samt omfattning och källor för kundens kontrolluppgifter.**

Advokaten ska vid tillämpningen av den skärpta kundkontrollen uppdatera kundkontrolluppgifterna oftare än vanligt och vid behov inhämta den högre ledningens samtycke till att kundförhållandet inleds eller fortlöper samt vidta åtgärder för att ordna fortlöpande uppföljning med tätare intervaller än vanligt i syfte att upptäcka förändringar i kundförhållandet och transaktioner som avviker från det vanliga samt i syfte att hantera de risker som är förenade med kundförhållandet.

Advokaten ska vid tillämpningen av skärpt kundkontroll via en eller flera andra tillförlitliga källor verifiera kundkontrolluppgifterna som kunden har tillhandahållit. Om det behövs för att genomföra åtgärderna för kundkontroll, ska den rapporteringsskyldiga inhämta:

1. uppgifter om medlens ursprung;
2. uppgifter om destinationen för medlen i en transaktion;
3. uppgifter om den affärsverksamhet som bedrivs av kundens verkliga förmånstagare;
4. andra nödvändiga uppgifter.

Det är viktigt att ta hänsyn till att den skärpta kundkontrollen gäller från fall till fall. Skyldigheten för skärpt kundkontroll kan inte i samtliga fall gessa tillämpligt standardinnehåll, utan förfarandena ska alltid fastställas utifrån särdragen i det aktuella fallet.

3.9 Skärpta åtgärder för kundkontroll vid identifiering på distans

Om kunden inte är närvarande vid identifieringen och vid konstaterandet av identiteten, är det fråga om en så kallad *identifiering på distans*. I detta fall ska advokaten enligt 3 kap. 11 § i lagen om penningtvätt vidta någon av följande åtgärder för att minska risken:

1. kontrollera kundens identitet med hjälp av ytterligare dokument och uppgifter från en tillförlitlig källa;
2. säkerställa att betalningen i samband med en transaktion görs från ett kreditinstituts konto eller betalas in på ett konto som tidigare öppnats i kundens namn; eller

3. kontrollera en kunds identitet med ett identifieringsverktyg enligt lagen om stark autentisering och betrodda elektroniska tjänster (617/2009)²⁸ eller med ett kvalificerat certifikat för elektroniska underskrifter enligt artikel 28 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 910/2014 om elektronisk identifiering och betrodda tjänster för elektroniska transaktioner på den inre marknaden och om upphävande av direktiv 1999/93/EG, eller med någon annan elektronisk identifieringsteknik som är datasäker och bevislig.²⁹

Enligt 6 § 2 mom. 3 punkten i penningtvätsförordningen är produkter, tjänster och leveransmetoder som kan innebära en högre risk än normalt för penningtvätt och finansiering av terrorism produkter, tjänster eller leveransmetoder som hanteras utan personlig närvaro av en person och som inte innefattar starka elektroniska autentiseringsmetoder eller relaterade betrodda tjänster eller andra likvärdiga skyddsåtgärder som avses i den specificerade förordningen i bestämmelsen.³⁰ Detta innebär att **ärenden som hanteras på distans kan vara förknippade med en ökad risk för penningtvätt och finansiering av terrorism om en stark elektronisk autentisering inte används för att verifiera en kunds identitet.** Av denna anledning rekommenderas att verifiera kundens identitet på distans med hjälp av ett starkt elektroniskt autentiseringsverktyg.

Om stark elektronisk autentisering inte är möjlig kan kunden bli ombedd att tillhandahålla en kopia av ett autentiseringsdokument, till exempel en passkopia. Dessutom bör man alltid träffa kunden via exempelvis videolänk för att kunna säkerställa att autentiseringsdokumentet tillhör kunden. I händelse av en kund eller ett uppdrag med hög risk, kan kunden bli ombedd att tillhandahålla en kopia av en verifieringshandling som har bestyrkts av en notarie publicus eller annan advokatbyrå. Även i en sådan här situation ska ett möte hållas med kunden, exempelvis via videolänk. I detta fall har den skärpta kundkontrollen i samband med identifiering på distans uppfyllts i enlighet med kraven i 3 kap. 11 § 1 mom. 1 punkten, i lagen om penningtvätt genom att kundens identitet har verifierats genom ytterligare handlingar eller information som erhållits från en tillförlitlig källa.

Advokaten kan också uppfylla den skärpta kundkontrollen för identifiering på distans i enlighet med 3 kap. 11 § 1 mom. 3 punkten i lagen om penningtvätt genom att säkerställa att betalningen för transaktionen kommer från ett konto hos ett kreditinstitut eller betalas in på ett konto som tidigare har öppnats i kundens namn. Kraven i det aktuella avsnittet uppfylls exempelvis av en händelsekedja, där kunden gör en inbetalning från ett kreditinstituts eget konto (ett motkonto) och värdepapperen registreras på kundens värdeandelskonto eller så betalas den rapporteringsskyldigas betalningar till kunden alltid till ett av kunden på förhand verifierat motkonto. Detta förutsätter att den rapporteringsskyldiga kan kontrollera och säkerställa att betalningen kommer från kundens eget konto och att till exempel tecknaren och betalaren av en aktieteckning överensstämmer med varandra.³¹

3.10 Skärpta åtgärder för kundkontroll i fråga om personer i politiskt utsatt ställning

En advokat ska enligt 3 kap. 13 § 1 mom. i lagen om penningtvätt ha lämpliga på riskbaserad bedömning grundade förfaranden för att konstatera om en kund eller kundens verkliga förmånstagare är eller har varit en person i politiskt utsatt ställning eller en sådan persons familjemedlem eller affärspartner.

²⁸ Identifieringsverktyg som avses i lagen om stark autentisering och betrodda elektroniska tjänster (617/2009) är bankernas nätbankskoder, medborgarcertifikat från myndigheten för digitalisering och befolkningsdata och teleföretagens mobilcertifikat.

²⁹ Se <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2014/910/oj?locale=fi>

³⁰ Förordning (EU) 910/2014 om elektronisk identifiering och betrodda tjänster för elektroniska transaktioner på den inre marknaden och om upphävande av direktiv 1999/93/EG

³¹ Kundens kontouppgifter omfattas av banksekretess och advokaten behöver kundens samtycke till kontroll av uppgifterna. Alternativt ska advokaten be att kunden visar upp t.ex. ett kontoutdrag av vilket det är möjligt att kontrollera kontots ägare och betalningstransaktionens uppgifter.

I princip måste en politiskt utsatt ställning alltid klargöras. Den politiska utsatta ställningen behöver endast utredas från fall till fall, om advokatens riskbedömning visar att kunden eller uppdraget är förknippat med låg risk för penningtvätt eller finansiering av terrorism. Detta kan omfatta hjälp i ensidiga rättshandlingar, såsom att upprätta ett testamente eller en intressebevakningsfullmakt.

I det enklaste fallet kan man utreda kundens politiska inflytande genom att ställa frågor om kundens yrke och arbetsgivare med tillräcklig noggrannhet. Man kan också fråga kunden om det är fråga om en betydande offentlig tjänst/uppgift. FATF har dessutom räknat upp metoder med vilka det är möjligt att konstatera kundens politiska inflytande.³² För att utreda kundens politiska inflytande kan informationen om denne kompletteras till exempel med information som inhämtats på internet eller från medierna eller informationskällor som tillhandahålls av kommersiella aktörer. När man använder informationskällor av olika slag ska man ta hänsyn till att de kan innehålla felaktiga eller bristfälliga uppgifter. Vid behandlingen av kundens uppgifter ska man dessutom alltid beakta de begränsningar som hänför sig till behandlingen av personuppgifter, bl.a. i fråga om behandlingen av känsliga uppgifter.

Enligt 1 kap. 4 § 1 mom. 11 punkten i lagen om penningtvätt ska man som en person i politiskt utsatt ställning betrakta en fysisk person som har eller har haft offentliga uppdrag som

- a. statschef, regeringschef, minister, vice minister eller biträdande minister,
- b. parlamentsledamot,
- c. medlem av politiska partiers styrelser;³³
- d. ledamot i en av de högsta domstolarna, i en konstitutionell domstol eller i ett motsvarande rättsorgan vars beslut endast undantagsvis kan överklagas;
- e. ledamot i det högsta beslutande organ som granskar skötseln av en stats finanser och som motsvaras av revisionsrätten eller av statens revisionsverk,
- f. ledamot i direktionen för en centralbank;
- g. ambassadör eller chargé d'affaires;
- h. minst sådan officer som hör till generalitetet i försvarsmakten;
- i. medlem av ett förvaltnings-, lednings- eller tillsynsorgan i ett företag som är helt statsägt eller majoritetsägt av staten, eller i ett statligt affärsverk, utom i ett sådant bolag vars värdepapper är föremål för handel på en reglerad marknad enligt 1 kap. 2 § i lagen om handel med finansiella instrument; eller
- j. direktör, biträdande direktör eller ledamot i styrelsen eller något motsvarande organ i en internationell organisation eller vid en internationell organisations verksamhetsställe.

PEP-förordningen innehåller mer specifika bestämmelser om nationella betydande offentliga uppgifter, där en person med sådan tjänst ska anses vara en person i politiskt utsatt ställning. PEP-förordningen specificerar således i 1 kap. 4 § 1 mom. 11 punkten i lagen om penningtvätt gällande betydande offentliga uppgifter för den del det handlar om inhemska uppdrag. Betydande utländska offentliga uppgifter där en person med sådan tjänst ska anses vara en person i politiskt utsatt ställning, fastställs direkt på grundval av 1 kap. 4 § 11 punkten i lagen om penningtvätt.

Familjemedlemmar till en person i politiskt utsatt ställning (PenL 1:4.1 punkt 12) inkluderar:

- a. make eller partner som enligt den nationella lagstiftningen i landet likställs med make;
- b. barn och ett barns make eller partner enligt ovan; och
- c. föräldrar.

³² Se FATF Guidance: "Politically exposed persons" (recommendations 12 och 22).

³³ Med politiska partiers styrelser avses ledande organ på riksnivå, inte till exempel partiorganisationer på kommunal nivå.

När det gäller en person i politiskt utsatt ställning behandlas en sambo och en partner i ett registrerat partnerskap som partner på samma sätt som en make eller maka. Det är inte längre möjligt att registrera partnerskap i Finland, utan idag ingår också samkönade par äktenskap. Detta påverkar dock inte de parrelationer som registrerades innan ändringen trädde i kraft.

Affärspartner till en person i politiskt utsatt ställning (PenL 1:4.1 punkt 13) inkluderar:

- a. varje fysisk person om vilken det är känt att hen är verklig samägare eller förmånstagare i en sammanslutning, näringsidkare eller annan juridisk konstruktion eller har andra nära affärsförbindelser med en person i politiskt utsatt ställning eller med en familjemedlem till en sådan person; och
- b. varje fysisk person som är verklig ensamägare till eller förmånstagare i en sammanslutning, näringsidkare eller annan juridisk konstruktion om vilken det är känt att den de facto har upprättats till förmån för en person i politiskt utsatt ställning.

Enligt 3 kap. 13 § 3 mom. i lagen om penningtvätt, om kunden eller kundens verkliga förmånstagare är eller har varit en person i politiskt utsatt ställning eller är familjemedlem till en sådan person eller en person som man vet är en nära affärspartner till en sådan person, ska advokaten vidta följande åtgärder:

1. att inleda eller fortsätta ett kundförhållande med en sådan person förutsätter godkännande av advokatbyråns högre ledning;³⁴
2. advokaten ska vidta lämpliga åtgärder för att få reda på ursprunget till den förmögenhet och de medel som hör till kundförhållandet eller affärstransaktionen och
3. advokaten ska ordna fortlöpande och skärpt övervakning av kundförhållandet.

När en person inte längre har ett betydande offentligt uppdrag ska den rapporteringsskyldiga under minst 12 månader beakta den fortlöpande risk som hänför sig till personen i fråga och tillämpa lämpliga åtgärder utifrån en riskbaserad bedömning tills personen inte längre anses vara förenad med någon för personer i politiskt utsatt ställning typisk risk (PenL 3:13.4). Detta innebär att advokaten ska tillämpa åtgärder i linje med sin egen riskbaserade bedömning på kunden och tillämpa dessa tills personen i fråga inte längre anses ha en sådan risk som en person i en politiskt utsatt ställning. Innehållet i åtgärderna har överlåtits åt de rapporteringsskyldigas egen bedömning: i praktiken kan de motsvara skärpt kundkontroll eller så kan de vara mer förenklade – beroende på den rapporteringsskyldigas riskbaserade bedömning. 3 kap. 13 § 4 mom. i lagen om penningtvätt gäller endast för personer i politiskt utsatt ställning. Familjemedlem och affärspartner till en person i politiskt utsatt ställning upphör att ha den ställningen när personen inte längre innehar betydande offentliga uppdrag.

Tänk på att krav som gäller personer i politiskt utsatt ställning till sin karaktär är förebyggande. Att vägra ingå en affärsförbindelse med en person enbart på grund av att det har fastställts att denna är en person i politiskt utsatt ställning strider mot detta direktivs och de reviderade FATF-rekommendationernas anda.³⁵ Det är värt att notera att politiskt inflytelserika personer är förknippade med mycket olika risknivåer, vilket advokatbyrån också kan kategorisera i sin riskbedömning. Till exempel mot sådana personer med politiskt inflytande som innehar ett betydande offentligt uppdrag i det aktuella landet, där mutor är ett utbrett tillvägagångssätt, ökar också riskerna.³⁶

³⁴ Enligt punkt 34 i motiveringarna till det fjärde penningtvättsdirektivet (EU) 2015/849 ska det faktum att företagsledningens godkännande inhämtas innan affärsförbindelser ingås inte alltid innebära att styrelsens godkännande inhämtas. Ett sådant godkännande bör kunna ges av någon med tillräckliga kunskaper om institutets riskexponering mot penningtvätt och finansiering av terrorism och med tillräckligt ledande ställning för att fatta beslut som påverkar dess riskexponering.

³⁵ Se fjärde penningtvättsdirektivet, punkt 33 i motiveringarna

³⁶ Se det fjärde penningtvättsdirektivet, punkt 32 i motiveringarna. Förekomsten av mutor finns till exempel i Corruption Perception Index som publiceras årligen av Transparency International.

3.11 Identifiering av en sammanslutnings verkliga förmånstagare

En advokat ska identifiera och upprätthålla tillräckliga, korrekta och aktuella uppgifter om kundernas verkliga förmånstagare och vid behov kontrollera förmånstagarnas identitet. **Som regel måste den verkliga förmånstagaren identifieras.** Ett undantag från detta utgör sådana företagskunder vars värdepapper är föremål för handel på en sådan reglerad marknad som anges i 3 kap. 6 § 3 mom. 1 och 2 punkten i lagen om penningtvätt. Denna typ av kund är till exempel ett börsnoterat företag som är noterat på Nasdaq Helsingfors huvudlista.

Om advokatbyrån etablerar en ny kundrelation med en juridisk person eller en klassisk trust, ska byrån vid etableringen av kundförhållandet förvissa sig om att kundgemenskapens förmånstagare har förts in i det tillhörande registret (PenL 3:2.4). **För att identifiera den verkliga förmånstagaren, ska advokaten kontrollera uppgifterna för företagets eller sammanslutningens verkliga förmånstagare i handels-, förenings- eller stiftelseregistret.** Sådana juridiska personer omfattar exempelvis ett aktiebolag, ett öppet bolag, ett kommanditbolag, ett andelslag, ett bostadsaktiebolag, ett ömsesidigt fastighetsaktiebolag och stiftelse. Advokaten kan dock inte enbart lita på registeruppgifter om förmånstagare vid fullgörandet av kraven på kundkontroll (RP 228/2016 rd, s. 106). Identifiering av de verkliga förmånstagarna förutsätter dessutom att advokaten utreder koncern-, ägande- och beslutsstrukturerna hos en juridisk person som är kund. Detta kan exempelvis göras genom att be kunden att överlämna ett koncernschema. Advokaten ska dessutom utifrån riskerna bedöma huruvida det föreligger orsaker på grund av vilka det också är nödvändigt att kontrollera den verkliga förmånstagarens identitet. **När det gäller en högriskkund eller -transaktion ska den verkliga förmånstagarens identitet verifieras.**

Följande avsnitt tar upp vem som ska anses vara sammanslutningens verkliga förmånstagare.

Med en sammanslutnings verkliga förmånstagare avses en fysisk person som i sista hand:

- a) direkt eller indirekt äger mer än 25 procent av aktierna i den juridiska personen eller annars en motsvarande andel i den juridiska personen;³⁷
- b) direkt eller indirekt utnyttjar mer än 25 procent av rösträtten i den juridiska personen när detta röstetal är baserat på ägande, medlemskap, bolagsordningen, bolagsavtalet eller motsvarande stadgar³⁸; eller
- c) på annat sätt faktiskt utövar ett bestämmande inflytande i den juridiska personen.³⁹

En indikation på direkt ägande är att den fysiska personen äger mer än 25 procent i den juridiska person som granskas. En indikation på indirekt ägande är å sin sida att

- a) en juridisk person i vilken en eller flera fysiska personer utövar självständig beslutanderätt äger mer än 25 procent eller innehar mer än 25 procent av rösträtten i den juridiska person som granskas; eller
- b) en fysisk person eller en juridisk person, i vilken den fysiska personen utövar självständig beslutanderätt, på grund av ägande, medlemskap, bolagsordningen, bolagsavtalet eller motsvarande stadgar har rätt att utse eller entlediga en majoritet av ledamöterna i styrelsen för eller i ett jämförbart organ i den juridiska person som granskas.

³⁷ Ägarandelen kan bestå av en enskild ägarandel i ett aktiebolag som överskrider 25 procent, men även av summan av en andel om 10 procent som är direkt i den fysiska personens ägo och en andel om 16 procent som personen äger genom ett bolag som personen äger ensam.

³⁸ Med stöd av denna bestämmelse betraktas som faktisk förmånstagare i ett aktiebolag en person som endast äger 10 procent av aktierna i aktiebolaget, men som genom de röstetal som förknippas med aktier av olika slag ger ett röstetal som överskrider 25 procent av alla röster i bolaget.

³⁹ Bestämmelsen täcker utövande av bestämmande inflytande som bygger bl.a. på delägaravtal samt situationer i vilka bestämmande inflytande utövas via ägarandelar eller röstetal som underskrider de gränser som anges i punkt 1 och 2.

Om en verklig förmånstagare inte kan identifieras eller om de villkor som anges för verkliga förmånstagare inte uppfylls ska som verklig förmånstagare betraktas styrelsen för eller ansvariga bolagsmän, verkställande direktören eller en person i motsvarande ställning i den juridiska person som granskas.

Den verkliga förmånstagaren för en utländsk trust avser en fysisk person som är något av följande för en trust eller ett trustliknande arrangemang:

- a) instiftare eller eventuellt av denne tillsatta beskyddare;
- b) förvaltare;
- c) förmånstagare, eller
- d) annan person i motsvarande eller liknande ställning som de i punkterna 1–3.

Om en sådan förmånstagare för trusten som avses ovan ännu inte har fastställts, avses med verklig förmånstagare, i stället för förmånstagaren, de persongrupper för vilka den juridiska konstruktionen eller den juridiska personen främst har inrättats eller verkar. Med detta avses att alla personer i listade roller, vilka återfinns i den trust som granskas, ska registreras som verkliga förmånstagare. En utländsk trust kan beroende på situation samtidigt ha flera verkliga förmånstagare. (RP 261/2020 rd, s. 19.) Som verkliga förmånstagare betraktas också andra fysiska personer som ytterst utövar bestämmande inflytande över en utländsk trust eller i ett rättsligt arrangemang som liknar en trust genom direkt eller indirekt ägande eller på något annat sätt.

Som verkliga förmånstagare i ideella föreningar enligt föreningslagen (503/1989) betraktas styrelsemedlemmar som är antecknade i föreningsregistret.

Som verkliga förmånstagare i religionssamfund enligt religionsfrihetslagen (453/2003) betraktas styrelsemedlemmar som är antecknade i registret över religionssamfund.

Som verkliga förmånstagare i stiftelser enligt stiftelselagen (487/2015) betraktas styrelseledamöter och förvaltningsrådsledamöter som är antecknade i stiftelseregistret.

Som verkliga förmånstagare i bostadsaktiebolag och ömsesidiga fastighetsaktiebolag enligt lagen om bostadsaktiebolag (1599/2009) betraktas styrelseledamöter som är antecknade i handelsregistret.

Advokaten ska med beaktande av de risker för penningtvätt och finansiering av terrorism som är förenade med en kund, på ett ändamålsenligt sätt och i en tillräcklig omfattning utreda om någon annan utövar sådant bestämmande inflytande över kunden som avses i 1 kap. 5 § 1 mom.⁴⁰ Enligt det förberedande arbetet i lagen om penningtvätt kan ett sådant bestämmande inflytande baseras på exempelvis ett delägaravtal eller ett bolagsavtal (RP 228/2016 rd, s. 106).

⁴⁰ Enligt artikel 3, punkt 6, punkt a, underpunkt i, i tredje penningtvättsdirektivet får användningen av bestämmande inflytande på annat sätt fastställas bland annat i enlighet med de motiveringar som anges i artikel 22, punkt 1–5 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2013/34/EU.⁴⁰ I det aktuella direktivet fastställer grunderna när företag anses tillhöra samma koncern. En sådan grund kan exempelvis vara om personen har rätt att utse eller entlediga en majoritet av ledamöterna i förvaltnings-, lednings- eller tillsynsorganet i ett företag och samtidigt är aktieägare eller delägare i detta företag.

Mindre än 25 % ägarandel i ett kundföretag kan i vissa fall ge indikationer på att en person använder, annat än genom ägandet, faktiskt bestämmande inflytande i en juridisk person som är kund. Av denna anledning kan ägarandelar på mindre än 25 % också vara relevanta för att bestämma kundens verkliga förmånstagare. I situationer med bestämmande inflytande är det inte alltid möjligt att identifiera den verkliga förmånstagaren, varför advokatbyrån enligt regeringens proposition ska ställa de åtgärder som används för identifiering i proportion till de risker för penningtvätt som är förenade med kunden (RP 228/2016 rd, s. 106). Advokatbyrån bör i sin riskbedömning eller förfaringsanvisningar ta ställning till vilka åtgärder som ska vidtas för att utreda det inflytande som baseras på olika grunder. I riskbedömningen eller i förfaringsanvisningarna kan advokatbyrån, om den så önskar, fastställa den ägarandel som är tillämplig i situationer med hög risk för att fastställa de verkliga förmånstagarna även under nivån i lagen om penningtvätt.

En verklig förmånstagare behöver inte identifieras, om kunden är ett börsnoterat aktiebolag vars värdepapper är föremål för handel:

- a) på en reglerad marknad enligt 2 kap. 5 § i värdepappersmarknadslagen (746/2012), eller
- b) på en reglerad marknad som motsvarar en reglerad marknad enligt punkt 1 i ett land utanför Europeiska ekonomiska samarbetsområdet och om bolaget är informationsskyldigt på ett sätt som motsvarar informationsskyldigheten enligt Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/65/EU om marknader för finansiella instrument och om ändring av direktiv 2002/92/EG och av direktiv 2011/61/EU.

Syftet med skyldigheten att identifiera den verkliga förmånstagaren är att skapa transparens, som är ägnad att förebygga penningtvätt och finansiering av terrorism. Advokaten ska identifiera den verkliga förmånstagaren och genomföra riskbaserade och tillräckliga åtgärder för att kontrollera den verkliga förmånstagarens identitet så att advokaten är säker på att han eller hon vet vem den verkliga förmånstagaren är, inklusive juridiska personer, truster och motsvarande juridiska arrangemang. Advokater måste föra register över identifieringsåtgärder som rör den verkliga förmånstagaren.

Om advokaten inte kan identifiera och vid behov verifiera den verkliga förmånstagarens identitet får advokaten inte inleda en kundrelation, utföra en transaktion eller upprätthålla en affärsförbindelse. Den rapporteringsskyldiga måste också bedöma om det är nödvändigt att upprätta en anmälan för en tvivelaktig transaktion.

3.12 Anvisningar för kundkontroll

Finlands Advokater anser att advokatbyrån ska ha skriftliga anvisningar för kundkontroll, vilka den tillämpar på sina kunder. En anvisning för kundkontroll kan ingå i advokatbyråns riskbedömning eller så kan den vara en separat anvisning. Anvisningarna ska innehålla åtminstone följande information:

- vilken typ av kundkontroll advokatbyrån vidtar för att identifiera sina kunder,
- hur kundkontrolluppgifter samlas in,
- när advokatbyrån använder sig av en förenklad kundkontroll och vilken typ av kundkontrolluppgifter som då samlas in om kunden,
- när advokatbyrån använder en skärpt kundkontroll och vilken typ av kundkontrolluppgifter som då samlas in,
- förfaranden för att identifiera kundens verkliga förmånstagare;
- förfaranden för att fastställa kundens politiska inflytande, och
- hur ofta advokatbyrån uppdaterar kundens kundkontrolluppgifter.

Dessutom kan förfaranden för att följa internationella sanktionsbestämmelser och nationella frysningsbeslut inkluderas i anvisningarna för kundkontroll om så önskas.

4. Förfaranden för iakttagandet av sanktionsbestämmelser och frysningsbeslut

4.1 Internationella sanktioner i allmänhet

Advokatbyrån ska ha rutiner enligt 3 kap. 16 § i lagen om penningtvätt för att följa internationella sanktionsbestämmelser och nationella frysningsbeslut. Finlands Advokater anser att dessa förfaranden ska utarbetas skriftligen och kan vara separata eller ingå antingen i advokatbyråns riskbedömning eller i anvisningarna för kundkontroll.

När det gäller sanktionsbestämmelser och frysningsbeslut är det viktigt att notera att de förpliktigar alla finländska fysiska och juridiska personer i all sin verksamhet – de måste därför också iaktas i uppdrag som inte omfattas av lagen om penningtvätt.

En finländsk advokatbyrå ska alltid iaktta Europeiska unionens och FN:s säkerhetsråds sanktioner i sin verksamhet, eftersom dessa sanktioner alltid är juridiskt obligatoriska för advokatbyråer i Finland. I Europeiska unionen genomförs alla sanktioner som införts av FN:s säkerhetsråd genom EU-lagstiftning, det vill säga i praktiken är det tillräckligt för advokatbyrå att följa EU:s sanktionslagstiftning som består av EU-rådets förordningar och beslut. EU-rådets sanktionsförordningar är som sådana tillämpliga i alla medlemsstater. EU-rådets *beslut* ska i stället genomföras nationellt. Sådana sanktioner som enbart beslutas av rådet, gäller särskilt restriktioner som hänför sig till export av försvarsmateriel samt restriktioner som hänför sig till inresa och transitering av personer. Den nationella allmänna förordningen för nationell verkställighet av sanktioner är sanktionslagen.

Utöver de sanktioner som EU och FN har infört har flera länder också sina egna så kallade nationella sanktionssystem. De är inte obligatoriska i Finland. Advokaten bör dock notera att de under vissa omständigheter kan bli tillämpliga. Nyckeln till dessa nationella sanktionssystem är USA:s och Storbritanniens sanktioner. I USA administreras sanktioner av finansdepartementets Office of Foreign Assets Control, vilket är anledningen till man vanligtvis talar om OFAC:s sanktioner. Amerikanska sanktioner är extraterritoriella, vilket innebär att regeringen också kan tillämpa dem på aktörer som representerar tredjeländer om transaktionen har en koppling till USA. I det amerikanska sanktionssystemet skapas en sådan koppling, dvs. *nexus*, från en ganska lös koppling till USA. Enligt den amerikanska sanktionsordningen, är exempelvis betalning i dollar en koppling. I situationer där uppdraget har en koppling till USA är det lämpligt för advokaten att göra en riskbaserad iakttagelse gällande OFAC:s sanktioner. Dessutom kan villkoren i vissa avtal, såsom internationella finansiella avtal, kräva efterlevnad av amerikanska och brittiska sanktioner utöver EU:s och FN:s sanktioner. Om en kund exempelvis mitt i ett uppdrag placeras i OFAC:s sanktionsförteckning, måste advokaten utvärdera vilken inverkan detta har på utförandet och bibehållandet av uppdraget.

Sanktioner är utformade för att motverka en viss politik eller åtgärd. Om sanktioner används för att strida mot ett visst lands policy eller verksamhet, införs sanktioner mot det landet. Ett exempel på sådana sanktioner är sanktionerna som EU införde mot Ryssland efter Rysslands anfallskrig och som för närvarande är det mest kända sanktionssystemet. Internationella sanktioner har dock använts som ett utrikespolitiskt verktyg redan före Rysslands anfallskrig. Ett annat exempel på sanktionssystem som riktar sig mot ett land är de tre sanktionssystem som EU riktar mot Iran: sanktionssystemet mot kärnteknik, sanktionssystemet för mänskliga rättigheter och sanktionssystemet mot obemannade luftfartyg. Sanktioner kan också användas för att bekämpa fenomen som hotar internationell säkerhet. Dessa sanktioner kallas *tematiska sanktioner* och i EU har de till exempel riktats mot cyberattacker.

För att motsätta sig en viss verksamhet eller politik med sanktioner måste sanktioner riktas på olika sätt. Så kallade sanktioner mot personer och sammanslutningar riktas mot namngivna personer och sammanslutningar som anses vara ansvariga för den verksamhet som bekämpas genom sanktionerna. Sådana tillgångar till personer och organisationer som upptas i *sanktionsförteckningar eller sanktionslistor* ska frysas, och man ska avhålla sig från alla affärstransaktioner med dem. Förbudet gäller också indirekta former av samarbete, till exempel när ett företag som inte har upptagits i sanktionsförteckningen fungerar som mellanhand för ett företag som finns i förteckningen. Därför ska man i allmänhet också avhålla sig från affärstransaktioner med dotterbolag till företag som upptagits i sanktionsförteckningen.

Sanktionssystemet kan också omfatta olika import- och exportrestriktioner, som i denna anvisning kallas *sektor-sanktioner*. Även om export av en viss produkt förbjuds, är det i allmänhet också förbjudet att tillhandahålla tekniskt stöd eller andra tjänster relaterade till den. Dessutom kan en juridisk tjänst vara förbjuden om den är relaterad till en vara med exportförbud. Det kan således vara förbjudet att bistå vid försäljningsförhandlingar för en vara som omfattas av ett exportförbud. Ett sanktionssystem kan också innebära begränsningar för bank-, finans- och försäkringssektorerna. Till exempel i samband med export- och importförbud är det också i allmänhet förbjudet att tillhandahålla finansiering och finansiella tjänster, försäkringar och återförsäkringar relaterade till de förbjudna varorna och till exempel deras transport.

Exportrestriktioner kan också omfatta ett oberoende förbud mot att tillhandahålla vissa typer av tjänster i destinationslandet. Ett exempel på ett sådant förbud är förbudet mot tillhandahållande av juridiska rådgivningstjänster, direkt eller indirekt, till Rysslands regering eller till juridiska personer, sammanslutningar eller organ etablerade i Ryssland enligt rådets förordning (EU) 833/2014. Mer om detta förbud i avsnitt 4.2.3 nedan.

Sanktionssystemet kan också omfatta reserestriktioner som gäller för utsedda individer. Dessa individer är ofta samma individer vars tillgångar måste frysas med individsanktioner. Myndigheterna förbjuder individerna att resa in i EU om inte ett specifikt undantag gäller för inresa till ett land.

4.2 Förfaranden för iakttagandet av sanktionsbestämmelser och frysningsbeslut

Den här anvisningen innehåller en allmän genomgång av de centrala förfarandena för en advokatbyrå för iakttagandet av sanktionsbestämmelser och frysningsbeslut. Den behöriga myndigheten i Finland är utrikesministeriet, och Finlands Advokater erbjuder därför ingen omfattande vägledning om sanktioner. På utrikesministeriets sanktionssida <https://um.fi/pakotteet> och EU-kommissionens tjänst [stödjtjänst - Europeiska unionen](#) finns användbar information om internationella sanktioner och svar på vanliga frågor.

Advokatbyrån bör erhålla ytterligare information om adekvata förfaranden om det finns eventuella beaktansvärda sanktionsrisker förknippade med advokatbyråns uppdrag. Detta kan till exempel vara fallet om byråns uppdrag är relaterade till internationella handelsavtal. Förfarandena i denna anvisning tar endast hänsyn till FN:s och EU:s sanktioner.

4.2.1 Systemet med sanktioner mot individer och organisationer

Advokaten bör alltid när hen ingår en ny kundrelation, utreda om kunden är föremål för EU:s sanktioner mot personer eller organisationer (*sanktionslistad instans*). Granskningen av sanktionsförteckningar bör också göras i rättegångsärenden, eftersom förteckningen exempelvis påverkar utbetalningen av arvode. I praktiken blir det emel

Iertid lättare att inleda uppdrag om advokaten har en allmän uppfattning av vilken typ av instanser som finns i sanktionsförteckningen. Det är bra att beakta att sanktionslistorna alltid uppdateras i samband med att EU publicerar ett nytt sanktionspaket, så en kund eller annan part i uppdraget kan bli sanktionslistad under pågående uppdrag. I princip träder de nya sanktionerna i kraft samma dag som de offentliggörs i EU:s officiella tidning.

Eftersom sanktionerade personers och organisationers åtgärder för att dölja tillgångar med största sannolikhet är mest aktiva strax före eller omedelbart efter att de har förts upp på förteckningen är det mycket viktigt för advokatbyrå att se till att den har tillgång till en aktuell sanktionsförteckning. Observera att det går att snabbt göra ändringar i sanktionsförteckningar utan föregående meddelande, så en kund eller annan part i uppdraget kan uppstå i sanktionsförteckningen under pågående uppdrag.

För att se personer och sammanslutningar som finns med i sanktionsförteckningen, gå till <https://www.sanctions-map.eu/> eller utrikesministeriets webbplats för sanktioner på adressen <https://um.fi/pakotteet-maittain>. Dessutom offentliggör EU konsoliderade sanktionsförteckningar över instanser som är föremål för sanktioner för personer och sammanslutningar. En konsoliderad sanktionsförteckning finns på adressen <https://data.europa.eu/data/datasets/consolidated-list-of-persons-groups-and-entities-subject-to-eu-financial-sanctions?locale=fi>. Observera dock förseningen i uppdateringen av den konsoliderade förteckningen efter att det nya sanktionspaketet har publicerats.⁴¹ Om möjligt är det en bra idé att söka efter relevanta personer och sammanslutningar med olika stavningar och språk som exempelvis kyrilliska alfabet.

Regleringen förutsätter att **tillgångarna för en sanktionerad instans fryses och inga tillgångar eller ekonomiska resurser görs tillgängliga för vederbörande**. Enligt EU:s sanktionsförordningar gäller frysningsskyldigheten i allmänhet för instanser som anges i sanktionsförordningarna och för tillgångar och ekonomiska resurser som ägs, innehas eller kontrolleras av dem. Juridiska tjänster relaterade till kommersiella avtal är också förbjudna om en sanktionslistad person till följd av avtalet får tillgång till tillgångar eller ekonomiska resurser.

Enligt bästa praxis⁴² om sanktioner som publicerats av EU anses en juridisk person eller sammanslutning vara i en annan persons eller sammanslutnings ägo om personen eller sammanslutningen äger mer än 50 % av äganderätten eller en majoritet av aktierna i en annan sammanslutning. Bästa praxis för EU-sanktioner beskriver de grunder för vilka en juridisk person eller sammanslutning anses stå under bestämmande inflytande av en annan person eller sammanslutning.⁴³ Det bestämmande inflytandet för en sanktionslistad person bör utredas noggrannare, om den rapporteringsskyldiga har en misstanke om att den sanktionslistade personen har bestämmande inflytande i ett företag eller personen har en ledningsuppgift hos en företagskund (exempelvis verkställande direktör eller styrelseordförande) eller representant eller personen är kundens verkliga förmånstagare. Av denna anledning ska en granskning av sanktionsförteckningen genomföras när kunden är ett aktiebolag och sträcker sig till styrelsens ordförande, verkställande direktören, bolagets representant och de verkliga förmånstagarna. Om kunden är ett öppet bolag eller kommanditbolag ska granskningen omfatta det öppna bolagets bolagsmän samt kommanditbolagets ansvariga samt tyst bolagsman och företrädare samt verkliga förmånstagare.

⁴¹ Datumet för den senaste konsolideringen anges i EUR-Lex i den vänstra sidopanelen. För att hitta datumet för de senaste ändringarna i förordningen, gå till EUR-Lex och välj "Gå till ursprunglig rättsakt" i den konsoliderade versionen och välj sedan "Dokumentinformation", sök därefter "Ändrad genom" och sök efter datumet för den senaste ändringen, som finns längst ned i listan. Tryck på länken till den senaste ändringsakten för att komma till den ersättande författningstexten.

⁴² EU:s bästa praxis för effektivt genomförande av restriktiva åtgärder finns på: <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-11623-2024-INIT/fi/pdf>

⁴³ Se Finansinspektionens föreskrifter och anvisningar 4/2023 i avsnitt 6.2.1 för mer information om grunderna för bestämmande inflytande och EU:s bästa praxis för vilka Finansinspektionens föreskrifter och anvisningar i detta avseende är baserade.

Användningen av information om de verkliga förmånstagarna i handelsregistret kräver att informationen används för att bekämpa penningtvätt, finansiering av terrorism eller att användningen av informationen uttryckligen är möjlig enligt lag. I allmänhet kan advokatbyråer anses ha rätt att använda informationen, eftersom advokatbyråer är rapporteringsskyldiga enligt lagen om penningtvätt och lagen om penningtvätt kräver att rapporteringsskyldiga har rutiner för att följa sanktionsbestämmelserna. Det är dock bra att komma ihåg att när det gäller informationen om de verkliga förmånstagarna är utgångspunkten för lagen om penningtvätt att uppgifter om förmånstagaren alltid först bestäms av kunden själv och först därefter jämförs denna information med uppgifterna i handelsregistret.⁴⁴

Det kan finnas ett riskbaserat behov av att utvidga kontrollen av sanktionsförteckningen till andra parter än kunden. Detta är viktigt vid beaktandet av kundens förmån, så att inte advokaten oavsiktligen utsätter kunden för sanktionsöverträdelser. Detta blir till exempel fallet när advokatens kund betalar medel till en annan instans. Om en advokats huvudman skulle överföra medel till en person på sanktionsförteckningen, skulle huvudmannen skulle kunna göra sig skyldig till sanktionsbrott.

Det är i princip inte förbjudet utifrån sanktionsförordningarna att tillhandahålla juridiska tjänster till en person eller sammanslutning som omfattas av sanktioner i samband med en rättvis rättegång. När advokaten ålägger ett uppdrag för en sanktionslistad ska hen beakta att utbetalningen av ett arvode som tas ut för tjänster kräver att den sanktionslistade begär tillstånd från utrikesministeriet att betala arvodet. Den sanktionslistade instansen ska överlämna det erhållna tillståndet till advokatbyrån innan arvodet betalas ut. Advokatbyrån ska säkerställa i tillståndet att den sanktionslistade instansen har rätt att betala arvodet. Advokatbyrån ska också spara tillståndet. Det kan också bli nödvändigt att lämna in tillståndet till den sanktionslistade instansens bank för att säkerställa att betalningen kan vidarebefordras till advokatbyrån.

4.2.2 Nationella frysningsbeslut

Syftet med frysningsbeslut är att förhindra finansiering av terrorism genom att frysa tillgångar som misstänks användas för terroriständamål. I Finland fattas frysningsbeslut av centralen för utredning av penningtvätt vid centralkriminalpolisen. Administrativ frysningsbeslut av tillgångar regleras i Finland av frysningslagen. Advokatbyrån ska se till att dess klientel inte omfattas av personer eller juridiska personer som är föremål för frysningsbeslutet. Enligt frysningslagen ska sådana tillgångar också frysas, som indirekt tillhör de fysiska eller juridiska personer som nämns i frysningsbesluten enligt vad som anges närmare i lagen. Till skillnad från sanktioner har dock indirekt ägande redan beaktats i frysningsbesluten, det vill säga advokatbyrån behöver inte vidta särskilda åtgärder för att ta hänsyn till indirekt ägande.

Det går att beställa information i Word- eller Excel-format från den nationella förteckningen över frysningsbeslut från registratorskontoret för centralkriminalpolisen: kirjaamo.keskusrikospoliisi@poliisi.fi eller via telefon på 029 5486 510. Den aktuella förteckningen över frysningsbeslut överläts också via meddelandefunktion till de rapporteringsskyldiga som har registrerat sig i applikationen Go AML. Go AML-applikationen är det föredragna sättet att få en förteckning, eftersom appen gör det lättare att tillhandahålla en aktuell förteckning.

Det kan vara en god idé att för transaktionen även utvidga den riskbaserade kontrollen av frysningsbeslut till övriga parter utöver kunden. Detta är viktigt också för att se till kundens intresse, exempelvis så att advokaten inte oavsiktligt utsätter sin kund för överträdelser av frysningsbeslut.

⁴⁴ Patent- och registerstyrelsen ansvarar för handelsregistret och beslutar i sista hand när det finns godtagbara skäl att använda informationen. Om advokatbyrån finner att det finns brister eller inkonsekvenser i den information som registrerats om den verkliga förmånstagaren ska den utan onödigt dröjsmål underrätta Patent- och registerstyrelsen enligt 6 kap. 5 § 1 mom. i lagen om penningtvätt.

4.2.3 Sanktionssystemet mot särskilda sektorer

Om uppdraget eller dess parter har en koppling till ett land med sanktioner eller ett land som kan vara inblandat i att kringgå sanktioner, ska advokaten med hjälp av EU Sanctions Map-tjänsten avgöra om produkten eller tjänsten som uppdraget omfattar är målet för så kallade sektoriella sanktioner eller andra sanktionsprogram för det aktuella landet.

Sanktioner förbjuder också i allmänhet tillhandahållande av andra tjänster relaterade till varor som är föremål för exportkontroll. Enligt kommissionens uppfattning omfattar begreppet "tjänst" även icke-tekniska tjänster. Tillhandahållande av juridiska tjänster kan därför vara förbjudet om tjänsten är föremål för exportkontroll. I praktiken innebär detta att det till exempel är förbjudet att bistå vid försäljningsförhandlingar av en produkt med exportförbud.

Enligt artikel 5 punkt 2 i rådets förordning (EU) 833/2014 förbjuder direkt eller indirekt tillhandahållande av juridiska rådgivningstjänster till den ryska regeringen eller till juridiska personer eller organ som är etablerade i Ryssland. Förbudet gäller inte fysiska personer. Det handlar om indirekt tillhandahållande av juridiska rådgivningstjänster om rådgivningstjänsterna också gynnar någon annan än mottagaren av tjänsten. En sådan situation kan till exempel vara fallet om ett dotterbolag i EU får juridiska rådgivningstjänster som också gynnar det ryska moderbolaget.⁴⁵ Juridiska rådgivningstjänster anses vara:

- Juridisk rådgivning om tolkning och tillämpning av lagen i andra än rättegångsärenden – inklusive kommersiella transaktioner
- Deltagande i kommersiella transaktioner, förhandlingar och andra interaktioner med tredje part på uppdrag av kunden
- Utarbeta, implementera och verifiera juridiska dokument.⁴⁶

Sanktionsförordningarna inkluderar vanligtvis befrielser samt undantag från de förbud som anges i förordningen. Befrielse innebär att sanktionsförordningarna inte tillämpas i de mer reglerade situationer som anges i förordningen. Ett undantag innebär i sin tur att utrikesministeriet kan bevilja tillstånd att avvika från de förbud som anges i sanktionsförordningarna i mer specifikt reglerade situationer. Det finns undantag i rådets förordning (EU) 833/2014 från förbudet mot tillhandahållande av juridiska rådgivningstjänster, varav det viktigaste avser tillhandahållande av tjänster som är nödvändiga för utövandet av rätten till försvar i rättsliga förfaranden och rätten till ett effektivt domstolsskydd (artikel 5 punkt 5). Förbjudna juridiska rådgivningstjänster inkluderar inte enligt förordningen representation av kunden i domstolsförfaranden eller alternativa tvistlösningsförfaranden, och tillhandahållandet av sådana tjänster är därför tillåtet.⁴⁷

⁴⁵ Europeiska kommissionen: Consolidated FAQs on the implementation of Council Regulation No 833/2014, Council Regulation No 269/2014, Council Regulation (EU) No 692/2014 and Council Regulation (EU) 2022/263. Publicerad 22.6.2022, senast uppdaterad 14.2.2025. Del 8, Fråga 20.

⁴⁶ Rådets förordning (EU) 1904/2022, inledningsdel 19. Översättningarna är författarens, dvs. de är inte officiella finska översättningar enligt lagtexten. Engelsk förordningstext: "‘Legal advisory services’ covers: the provision of legal advice to customers in non-contentious matters, including commercial transactions, involving the application or interpretation of law; participation with or on behalf of clients in commercial transactions, negotiations and other dealings with third parties; and preparation, execution and verification of legal documents. ‘Legal advisory services’ does not include any representation, advice, preparation of documents or verification of documents in the context of legal representation services, namely in matters or proceedings before administrative agencies, courts or other duly constituted official tribunals, or in arbitral or mediation proceedings."

⁴⁷ Enligt inledningen 19 i rådets förordning (EU) 1904/2022 omfattar juridiska rådgivningstjänster inte någon form av representation, rådgivning, utarbetande av dokument eller verifiering av dokument i samband med juridiska representationstjänster, det vill säga i förvaltningsämbeten, domstolar eller ärenden som behandlas eller förfaranden som genomförs i andra officiella nämnder eller skiljeförfarande eller förlikningsförfarande.

Enligt artikel 5 b punkt 1 i rådets förordning (EU) 833/2014 är det förbjudet för kreditinstitut att ta emot insättningar på mer än 100 000 euro från ryska medborgare eller fysiska personer bosatta i Ryssland, sammanslutningar eller organ etablerade i Ryssland eller från juridiska personer, sammanslutningar eller organ etablerade utanför unionen i vilka mer än 50 procent av äganderätten direkt eller indirekt innehåses av ryska medborgare eller fysiska personer bosatta i Ryssland. Utöver befriandet i artikel 5 b punkt 3 finns det ett flertal undantag från detta förbud. Förbudet bör beaktas när det gäller överföring av kundmedel till ett kundmedelskonto. Ett kundmedelskonto får inte användas för att kringgå förbudet.

4.3 Granskning av sanktioner och frysningsbeslut i praktiken

Det är inte riskbaserat att följa sanktioner, men de förfaranden som gäller för att följa sanktioner kan dimensioneras riskbaserat. Förfaranden för sanktioner och frysningsbeslut ska vara tillräckliga för advokatbyråns resurser och verksamhetens risker.

Granskningen av sanktioner och frysningsbeslut kräver tillräcklig information om kunden eller den produkt eller tjänst denne erbjuder (till exempel information om företagskundens högsta ledning, representant och verkliga förmanstagare). Utöver från kunden ska information inhämtas från andra informationskällor, såsom handelsregistret. Det är viktigt att beakta uppgifternas tillförlitlighet och de uppgifter som kunden tillhandahåller ska vid behov verifieras med hjälp av en säker källa.

För sanktioner för personer och sammanslutningar kan sanktionslistade personer och sammanslutningar kontrolleras på EU Sanction Map-tjänsten som kan användas fritt på adressen <https://www.sanctionsmap.eu/> eller på utrikesministeriets webbplats för sanktioner på <https://um.fi/pakotteet-maittain>. Dessutom offentliggör EU konsoliderade sanktionsförteckningar över instanser som är föremål för sanktioner för personer och sammanslutningar. En konsoliderad sanktionsförteckning finns på adressen⁴⁸ <https://data.europa.eu/data/datasets/consolidated-list-of-persons-groups-and-entities-subject-to-eu-financial-sanctions?locale=fi>.

För nationella frysningsbeslut erhålls en aktuell förteckning över frysningsbeslut från registratorskontoret på centralen för utredning av penningtvätt eller i appen Go AML.

Det är också möjligt att genomföra en granskning av sanktioner och frysningsbeslut med hjälp av det kommersiella informationssystemet. Fördelen med informationssystemet är att det manuella arbetet minskar och att det är enkelt att se till att uppgifterna är uppdaterade. Det är dock användaren som ansvarar för informationssystemets tillräcklighet. För olika informationssystem är det bra att notera att de vanligtvis inte innehåller nationella frysningsbeslut och därför bör granskas manuellt från en separat förteckning över frysningsbeslut. Nationella frysningsbeslut omfattar frysningsbeslut baserade på FN:s och EU:s förteckningar samt frysningsbeslut som baseras på förfrågningar från utländska myndigheter. Dessa rent inhemska frysningsbeslut kan ignoreras om informationssystemet inte tar hänsyn till den finska nationella förteckningen över frysningsbeslut.

Det rekommenderas att göra en anteckning om granskningen av sanktionslistan och frysningsbeslutet och tidpunkten för granskningen i kundens uppgifter så att advokaten kan visa att hen har följt regleringen för sanktioner och frysningsbeslut.

⁴⁸ Datumet för den senaste konsolideringen anges i EUR-Lex i den vänstra sidopanelen. För att hitta datumet för de senaste ändringarna i förordningen, gå till EUR-Lex och välj "Gå till ursprunglig rättsakt" i den konsoliderade versionen och välj sedan "Dokumentinformation", sök därefter "Ändrad genom" och sök efter datumet för den senaste ändringen, som finns längst ned i listan. Tryck på länken till den senaste ändringsakten för att komma till den ersättande författningstexten.

4.4 Hantering av sanktions- eller frysningsbeslut

4.4.1 Sanktioner för personer och sammanslutningar

Syftet med sanktioner för personer och sammanslutningar är att inga tillgångar eller ekonomiska resurser får lämnas ut till den berörda instansens ägo, beslag eller bestämmanderätt. Utsökningsverket är den behöriga myndighet som verkställer ärendet.

Enligt 2 b § 3 mom. i sanktionslagen ska den rapporteringsskyldiga enligt lagen om penningtvätt utan hinder av sekretessbestämmelserna utan dröjsmål och på eget initiativ överlämna de uppgifter som avses i 3 kap. 66 § i utsökningsbalken (705/2007) om fysiska eller juridiska personer som avses i 2 b § 1 mom. till utmätningsmannen. Denna förordning gäller situationer som rör sanktioner för personer och sammanslutningar, där advokatbyrån får information om tillgångar eller ekonomiska resurser som finns i en sanktionslistad persons eller sammanslutnings ägo, beslag eller bestämmanderätt. Detta är till exempel fallet om en advokat bistår i en fastighetsaffär och köparen eller säljaren av fastigheten konstateras vara sanktionslistad.

Under sådana omständigheter ska Advokatbyrån omedelbart avbryta transaktionen och göra en anmälan om ärendet till Utsökningsverket på adressen ulosotto.uo@oikeus.fi. Anmälan ska innehålla så detaljerad information som möjligt som identifierar personen, åtminstone namn och födelsedatum samt information om den sanktionerade instansens tillgångar och ekonomiska resurser i enlighet med 3 kap. 66 § i utsökningsbalken. Det är inte tillåtet att förse en sanktionslistad med tillgångar eller ekonomiska resurser. Utsökningsverket gör nödvändiga utredningar och beslutar om betalningsförbud ska utfärdas eller om transaktionen kan fortsätta.

Enligt ordalydelsen av 2 b § 3 mom. i sanktionslagen avser den rapporteringsskyldiga i enlighet med 1 kap. 2 § i lagen om penningtvätt. Finlands Advokater anser att förordningen ifråga gäller för advokaten, oavsett om lagen om penningtvätt tillämpas på det aktuella uppdraget. Ett undantag från advokatbyråns rapporteringsskyldighet gällande de tillgångar som ska frysas på grund av sanktionerna utgör en advokats sekretess och tystnadsplikt, som vanligtvis har beaktats i förordningarna om rapporteringsskyldigheten för sanktionsbestämmelserna. EU:s sanktionsreglering garanterar alla rätten till effektiva rättsmedel och en rättvis rättegång. Rapporteringsskyldigheten i samband med sanktioner blir således inte tillämplig när den information som advokatbyrån mottagit har inhämtats som en del av rättslig hjälp vid en rättegång.⁴⁹ Om domen i en rättegång innebär att tillgångar ska utbetalas till en sanktionslistad instans, ska advokaten utreda om det krävs tillstånd från utrikesministeriet för att genomföra betalningen.

4.4.2 Sektorsanktioner

Rapporteringsskyldigheten enligt 2 b § 3 mom. i sanktionslagen gäller endast sanktioner för personer och sammanslutningar. Rapporteringsskyldigheten för sektorsanktioner regleras inte i den nationella lagstiftningen. EU:s sektorspecifika sanktionsförordningar, liksom förordningarna om sanktioner för personer och sammanslutningar, innehåller dock i allmänhet en skyldighet att underrätta den behöriga myndigheten i den medlemsstat där personen är bosatt eller befinner sig om information som skulle underlätta genomförandet av dem. Eftersom inga mer specifika bestämmelser har angetts om rapporteringsskyldigheten ska anmälningar göras på grundval av 2 b § 4 mom. i sanktionslagen till utrikesministeriet. Information som främjar implementeringen av förordningar inkluderar till exempel information om att försöka undvika sanktioner. Sådan information kan vara tillgänglig för advokatbyrån, till exempel om en juridisk person som är etablerad i Ryssland söker juridiska rådgivningstjänster från byrån, vilka

⁴⁹ European Commission: Consolidated FAQs on the implementation of Council Regulation No 833/2014, Council Regulation No 269/2014, Council Regulation (EU) No 692/2014 and Council Regulation (EU) 2022/263. Publicerad 22.6.2022, senast uppdaterad 14.2.2025. Del 1, fråga 30.

omfattas av förbudet i artikel 5, punkt 2 i rådets förordning (EU) 833/2014. I händelse av ett uppdrag, kringgående eller försök till att kringgå sanktioner inom ramen för lagen om penningtvätt kan det röra sig om en tvivelaktig transaktion som ska rapporteras till centralen för utredning av penningtvätt. I anmälan ska indikatorn "sanktioner" anges.

Precis som med sanktioner för personer och sammanslutningar, utgör advokatens sekretess och tystnadsplikt också ett undantag från rapporteringsskyldigheten enligt sektorsanktionerna. Se avsnitt 4.4.1 ovan för mer information om hur sekretess och tystnadsplikt påverkar rapporteringsskyldigheten.

4.4.3 Frysningsbeslut

Enligt 14 § 3 mom. i frysningsslagen ska kredit- och finansinstitut, försäkringsbolag och andra som innehar information om tillgångar som gäller objektet för ett frysningsbeslut och som är nödvändiga för att beslutet ska kunna verkställas, utan hinder av sekretessbestämmelserna, omedelbart vidarebefordra informationen till utmätningsmannen. Om advokatbyrån får information om tillgångarna i objektet för frysningsbeslutet ska transaktionen omedelbart avbrytas och en anmälan göras till Utsökningsverket på adressen ulosotto.uo@oikeus.fi. Inga medel får överföras till det objekt som omfattas av frysningsbeslutet. Utsökningsverket gör nödvändiga utredningar och beslutar om betalningsförbud ska utfärdas eller om transaktionen kan fortsätta. Liksom med sanktioner gäller inte rapporteringsskyldigheten för frysningsbeslut när advokaten har informerats om tillgångarna vid representationen av sin huvudman i en rättegång.

5. Fortlöpande uppföljning, utredningsskyldighet och kundmedelskonton

5.1 Fortlöpande uppföljning

Advokatbyrån ska fortlöpande följa upp och känna till sina kunders verksamhet i en viss omfattning. I 3 kap. 4 § 2 mom. i lagen om penningtvätt regleras om fortlöpande uppföljning och enligt den ska den rapporteringsskyldiga ordna uppföljning som med **beaktande av arten och omfattningen av kundernas verksamhet, kundförhållandenas beständighet och varaktighet samt riskerna är tillräcklig** för att säkerställa att kundens verksamhet är förenlig med den rapporteringsskyldigas erfarenheter av och uppgifter om kunden och dennes verksamhet. Skyldigheten till fortlöpande uppföljning gäller för alla kunder och uppdrag oavsett riskklassificering.

På grund av advokatverksamhetens art övervakas och utvärderas kundens verksamhet som en del av den aktiva förvaltningen av uppdraget och uppföljningen innebär inte nödvändigtvis några mer specifika åtgärder. Om en kund exempelvis ber en advokat i samband med ett uppdrag att skapa en komplex företagsstruktur, ska advokaten bedöma om det finns en affärsmässig grund för den komplexa strukturen. Eftersom en del av den fortlöpande uppföljningen sker i samband med uppdraget, är det viktigt att alla som arbetar med uppdragen på advokatbyrån kan uppmärksamma kundens verksamhet. Syftet med fortlöpande uppföljning och utredningsskyldighet är att säkerställa att advokaten känner sin kund och dennes verksamhet, och att advokaten, baserat på hens kännedom, kan bedöma ovanligheten i de uppdrag hen tar emot och kan upptäcka ovanliga förändringar som sker i kundens verksamhet.

Riskklassificeringen för kunden och uppdraget påverkar innehållet i den fortlöpande uppföljningen. Enligt 2 § 2 mom. i penningtvätsförordningen ska den rapporteringsskyldiga, när hen följer den skärpta kundkontrollen som avses i 3 kap. 10 § 1 mom. i lagen om penningtvätt, vidta fortlöpande övervakningsåtgärder med tätare intervall för att upptäcka förändringar i kundförhållandet och ovanliga transaktioner samt för att hantera de risker som är förknippade med kundförhållandet.

5.2 Utredningsskyldighet gentemot kunden

Enligt 3 kap. 4 § 1 mom. i lagen om penningtvätt ska den rapporteringsskyldiga inhämta uppgifter om verksamheten, kvaliteten och omfattningen av sin kunds och dennes verkliga förmånstagares verksamhet samt grunderna för användning av tjänsten eller produkten. Omfattningen av de uppgifter om kundens bakgrund och affärsverksamhetens grunder som ska inhämtas fastställs på basis av den riskbaserade bedömningen. I praktiken förutsätter riskhanteringen att advokaten dimensionerar sina förfaringsätt för kontinuerlig kundkontroll enligt de tjänster som kunden använder eller enligt andra särdrag i kundförhållandet och riskerna för penningtvätt eller finansiering av terrorism. Om advokatbyrån bedömer att risken för penningtvätt eller finansiering av terrorism är låg, kan advokaten tillämpa förenklat förfarande för kundkontroll. På motsvarande sätt, om advokaten bedömer att risken är stor, ska advokatbyrån iaktta skärpt kundkontroll och utreda affärstransaktionerna i större omfattning.

Utredningsskyldigheten förutsätter att advokatbyrån särskilt uppmärksammar affärstransaktioner:

- som till sin struktur eller storlek eller i förhållande till advokatbyråns storlek eller verksamhetsställe är ovanliga;
- som inte har något uppenbart ekonomiskt syfte; eller
- som inte är förenliga med advokatbyråns erfarenheter eller uppgifter om kunden.

Vid behov ska advokatbyrån utreda ursprunget till de medel som förknippas med en affärstransaktion.

5.3 Utredningsskyldigheten i relation till annan instans än kunden

Det är viktigt att notera att i vissa situationer, för att uppfylla utredningsskyldigheten, ska advokatbyrån även inhämta uppgifter från någon annan instans än huvudmannen, det vill säga byråkunden. Här följer några exempel på en sådan situation.

Om en advokat som är boutredningsmannen eller skiftesmannen för ett dödsbo samt konkursförvaltare säljer dödsboets eller konkursboets egendom, ska advokaten för att uppfylla utredningsskyldigheten ha kännedom om egendomens köpare eller samla in kundkontrolluppgifter om köparen enligt tillämpliga delar i lagen om penningtvätt (se 3 kap. 3 § 2 mom. i PenL):

- Vid försäljning av fast egendom ska informationen alltid inhämtas.
- Vid försäljning av lös egendom ska uppgifterna inhämtas när förutsättningarna i 3 kap. 2 § 1 mom. 1 punkten a underpunkten i lagen om penningtvätt är uppfyllda, dvs. transaktionsbeloppet eller det sammanlagda beloppet av de sammankopplade transaktionerna uppgår till minst 10 000 euro. I praktiken innebär detta att köparen köper lös egendom från dödsbo eller konkursbo för sammanlagt minst 10 000 euro.⁵⁰
- Man måste emellertid ha kännedom om köparen av egendomen, även om det sammanlagda värdet av den köpta egendomen underskrider 10 000 euro, om det rör sig om en tvivelaktig transaktion (3 kap. 2 § 1 mom. punkt 3 i lagen om penningtvätt).

Därutöver ska advokaten, i egenskap av boutredningsman eller skiftesman för ett dödsbo samt konkursförvaltare, vid tvivelaktiga transaktioner följa utredningsskyldigheten i 3 kap. 4 § 3 mom. i lagen om penningtvätt samt rapporteringsskyldigheten enligt 4 kap. 1 § 1 mom. i lagen om penningtvätt, även om advokaten inte har en faktisk kund.

Dessutom bör motparten till advokatens huvudman vara känd i vissa fall. En sådan situation kan till exempel vara när en advokat bistår sin kund med att sälja en fastighet och i en situation där motparten betalar en utjämnings till advokatens kund. I dessa situationer ska advokatbyrån identifiera motparten och vid behov verifiera dennes identitet och fastställa ursprunget för motpartens tillgångar. Det är också viktigt att samla in tillräckligt med information om andra än kunderna för att iakttä sanktionsbestämmelserna och frysningsbesluten. Vid riskbedömning eller förfaranden för kundkontroll bör advokatbyrån ta ställning till i vilken typ av uppdrag som byrån hanterar som uppfyllandet av utredningsskyldigheten också förutsätter insamling av uppgifter från andra kunder är advokatens. Det är också en god idé att ge riktlinjer för vilken information som ska samlas in i dessa situationer, även om det slutliga beslutet om vilken information som ska samlas in ska fattas från fall till fall.

Enligt 4 kap. 1 § 1 mom. i lagen om penningtvätt ska den rapporteringsskyldiga, efter att ha fullgjort utredningsskyldigheten enligt 3 kap. 4 § 3 mom. i lagen om penningtvätt, utan dröjsmål anmäla den tvivelaktiga transaktionen till centralen för utredning av penningtvätt. Utredningsskyldigheten föregår således upprättande av en anmälan gällande en tvivelaktig transaktion.

Nedan finns exempel på situationer i vilka advokaten har anledning att misstänka penningtvätt eller finansiering av terrorism och i vilka advokaten i första hand ska uppfylla sin utredningsskyldighet och därefter sin eventuella rapporteringsskyldighet:

- Ovanlig användning av kontanta medel: kunden vill exempelvis betala en betydande köpesumma eller annan betalning relaterad till avtalet eller transaktionen med kontanta medel eller så är kundens önskemål

⁵⁰ Uppkomsten av utredningsskyldighet beror enbart på transaktionens storlek och kräver inte betalning med kontanter, på samma sätt som 3 kap. 2 § 1 mom. 2 punkten i lagen om penningtvätt. Detta beror på att lagen om penningtvätt alltid gäller för advokater med stöd av förordningen för tillämpningsområde för advokater.

att sätta in kontanta medel i flera omgångar till kundmedelskontot, i vilket fall en enda transaktion inte är iögonfallande, men summan av transaktionerna är betydande.

- Användning av sådana betalningsarrangemang som är ovanliga jämfört med de betalningsarrangemang som vanligtvis används i liknande transaktioner.
- Kunden är ovillig att tillhandahålla sådana uppgifter som är nödvändiga för kundkontroll eller så tillhandahåller kunden ofullständiga eller påhittade uppgifter.
- Kunden har eller har haft ett betydande offentligt uppdrag eller är familjemedlem eller affärspartner till en person som har ett betydande offentligt uppdrag eller till den relaterad finansiering har ovanliga drag (t.ex. misstanke om mutor).
- Kunden har en koppling till ett högriskland och transaktionen eller till den relaterad finansiering har avvikande drag.⁵¹
- Betalning av avtalsvite eller skadestånd i situationer i vilka det inte verkar finnas någon grund för dem.
- Betydande under- eller överfaktureringar.
- Betalningar som överstiger det avtalade beloppet till kundmedelskontot.
- Onormala apportbetalningar i anknytning till grundandet av ett bolag eller ökning av bolagets aktiekapital.
- Verkställande direktörens eller annan aktörs uppenbara brist på tillräcklig erfarenhet om näringsverksamhet.

Om affärstransaktionerna på grund av sin natur kan misstänkas vara skenrättshandlingar t.ex. på den grunden att den faktiska bestämmanderätten över egendomen skiljer sig från de formella förhållandena eller transaktionerna i övrigt saknar affärsekonomiska grunder eller tillgångar har överförts till en bulvan finns det i allmänhet skäl också att misstänka tillgångarnas ursprung.

En affärstransaktion kan vara helt laglig även om den är av en exceptionell karaktär, och i detta fall kan den naturligtvis utföras på normalt sätt. Om det på motsvarande sätt efter utredning inte hittas någon motivering för en onormal affärstransaktion ska advokatbyrån göra en sådan anmälan till centralen för utredning av penningtvätt som lagen förutsätter.

5.4 Kundmedelskonton

Advokater bör vara särskilt noggranna när de använder ett kundmedelskonto, eftersom advokaten i värsta fall kan möjliggöra penningtvätt genom advokatens kundmedelskonto. Det finns därför risker för möjliggörande av penningtvätt förknippade med kundmedelskonto och den skyddade ställning kontot innehar. Till exempel kan en advokats kund eller tredje part göra överbetalningar till ett kundmedelskonto eller överlåta tillgångar till advokaten att förvara, cirkulera tillgångar via kundmedelskontot och därigenom avlägsna deras brottsliga ursprung. En advokat måste därför iaktta särskild försiktighet när hen tar emot medel på ett kundmedelskonto. Se avsnitt 2.4 och 5 för mer information om de risker som är förknippade med kundmedelskonto.

Advokater bör notera att identifieringen av de verkliga förmånstagarna till ett kundkonto är relaterad till de undantag som föreskrivs i 3 kap. 6 § 4–6 mom. i lagen om penningtvätt om kreditinstitutets skyldighet att identifiera de verkliga förmånstagarna till kundmedelskontot. För uppdrag som omfattas av lagen om penningtvätt ska advokaten på begäran förse kreditinstitutet med uppgifter om den verkliga förmånstagaren för kundmedelskontot. Skyldigheten för advokaten gäller inte skötsel av de uppdrag som inte omfattas av tillämpningsområdet för lagen om penningtvätt.

⁵¹ Högriskländer definieras som de länder som finns med på Europeiska kommissionens förteckning över högriskländer utanför Europeiska ekonomiska samarbetsområdet, landet finns med på FATF:s svarta eller grå lista, landet finns med på EU:s förteckning över icke samarbetsvilliga jurisdiktioner i skattefrågor eller landet är föremål för sanktioner, import- eller exportförbud eller motsvarande åtgärder som införts av EU eller FN (se punkt 3.8).

6. Rapporteringsskyldighet

6.1 Skyldighet att rapportera tvivelaktiga transaktioner

Advokaten är skyldig att rapportera om hen upptäcker tvivelaktiga transaktioner, inklusive med avseende på hens egen huvudman, i uppdrag som omfattas av lagen om penningtvätt. I enlighet med lagens ordalydelse är det fråga om en anmälan om *tvivelaktig transaktion*, inte anmälan om penningtvätt. En advokat behöver alltså inte misstänka penningtvätt för att göra en anmälan. Det finns ingen anledning för rapporteringströskeln att vara för hög.

Enligt 4 kap. 1 § 1 mom. i lagen om penningtvätt ska den rapporteringsskyldiga, efter att ha fullgjort utredningsskyldigheten enligt 3 kap. 4 § 3 mom. i lagen om penningtvätt, utan dröjsmål anmäla den tvivelaktiga transaktionen till centralen för utredning av penningtvätt. En anmälan om en tvivelaktig transaktion ska göras oavsett om en kundrelation har upprättats, vägrats eller om transaktionen har slutförts, avbrutits eller vägrats. Enligt 4 kap. 1 § 4 mom. i lagen om penningtvätt ska de rapporteringsskyldiga avgiftsfritt ge centralen för utredning av penningtvätt alla uppgifter och handlingar som är nödvändiga för att utreda misstankarna. Den rapporteringsskyldiga ska svara på begäran om information från centralen för utredning av penningtvätt inom den rimliga tidsram som den har fastställt.

Tvivelaktiga transaktioner innebär ovanliga transaktioner av kunden, vars verkliga syfte eller ändamål den rapporteringsskyldiga inte har kunnat fastställa, samt transaktioner av kunden, som efter utredningen verkar ovanliga utan lämplig motivering. Med tvivelaktiga affärstransaktioner avses alla affärstransaktioner som avviker från kundens normala verksamhet eller som är ovanliga, även till sitt ekonomiska värde, under beaktande av kundkontrolluppgifter. Det kan vara fråga om en tvivelaktig affärstransaktion när advokatbyrån anser att åtgärden är tvivelaktig på grund av de allmänna erfarenheterna av tillhållandet av tjänster i branschen i fråga. Advokatbyrån bör därför bedöma varje transaktions potentiella tvivelaktighet baserat på deras yrkeserfarenhet inom branschen och kunden i fråga, som en riskbaserad helhetsbedömning.

En anmälan om tvivelaktiga transaktioner ska göras utan dröjsmål, när den tvivelaktiga transaktionen upptäcks. En transaktion är tvivelaktig när advokaten anser att transaktionen avviker från det vanliga, och som även efter utredning, verkar ovanlig utan motiverad grund. Till exempel är det suspekt om kunden inte lämnar den redogörelse som begärts för att uppfylla utredningsskyldigheten eller att den redogörelse som lämnats är opålitlig enligt advokatbyråns uppfattning; grunden för transaktionen och tillgångarnas ursprung kan inte fastställas tillräckligt på grundval av redogörelserna; den juridiska personen kan inte identifieras eller de verkliga förmånstagarna eller den person för vars räkning kunden agerar inte identifieras eller på ett tillförlitligt sätt utredas eller en fastighetsaffär till ett tydligt över- eller underpris.

Rapporteringsskyldigheten gäller tvivelaktiga affärstransaktioner oberoende av om de medel som är föremål för dem har sitt ursprung i åtgärder som vidtagits i Finland eller i någon annan stat.

En anmälan om en tvivelaktig transaktion ska göras elektroniskt med hjälp av en specifik applikation som utsetts av centralen för utredning av penningtvätt. På grund av särskild anledning kan ⁵²anmälan också göras via annan krypterad anslutning eller datasäkert förfarande. Rapporter om tvivelaktiga transaktioner ska innehålla de kundkontrolluppgifter som avses i lagen om penningtvätt och uppgifter om transaktionens art, beloppet av och valutan för de medel eller övrig egendom som ingår i transaktionen, medlens eller den övriga egendomens ursprung, hur med

⁵² Se <https://ilmoitus.rahanpesu.fi/Home>

len och egendomen avses bli omsatta och de omständigheter som gjorde transaktionen tvivelaktig och även uppgift om huruvida transaktionen har utförts, avbrutits eller avböjts (PenL 4:2.2).

Den ändring i lagen om penningtvätt som gäller bemyndigande att utfärda förordning för centralen för utredning av penningtvätt trädde i kraft den 1 juni 2025. Centralen för utredning av penningtvätt har utfärdat en bindande bestämmelse för rapporteringsskyldiga, som träder i kraft den 11 augusti 2025 och som säkerställer anmälningarnas tekniska kompatibilitet med den applikation som används. Som ett resultat av ändringen kommer det att ske tekniska ändringar i anmälningssmallen för tvivelaktiga transaktioner.

Den rapporteringsskyldighet som föreskrivs i lagen om penningtvätt förbigår den sekretess- och tystnadsplikt som i annan lagstiftning ställs på en advokat. Bestämmelserna i 5 c § i lagen om advokater, 35 § i stadgarna för Finlands Advokater och bestämmelserna om sekretess och tystnadsplikt för advokater i reglerna om god advokatsed förbigås alltså i situationer där en advokatbyrå med stöd av bestämmelserna i lagen om penningtvätt är rapporteringsskyldig gällande en tvivelaktig transaktion enligt bestämmelserna i lagen om penningtvätt. Eftersom lagen om penningtvätt inte tillämpas för utförandet av uppdrag för rättegångsbiträden eller rättegångsombud är allas rätt till effektiva rättsmedel och rättvis rättegång skyddad.

6.2 Bevarande av uppgifter om tvivelaktiga transaktioner

Den rapporteringsskyldiga ska i fem år bevara de nödvändiga uppgifterna och handlingarna i anslutning till dessa som inhämtats för fullgörande av rapporteringsskyldigheten (PenL 4:3.1). Uppgifterna och handlingarna **ska hållas åtskilda från kundregistret**, och de får inte användas för andra ändamål än de som anges i lagen om penningtvätt.

Uppgifterna och handlingarna ska avföras fem år från det att kundförhållandet har upphört eller den tvivelaktiga transaktionen har slutförts, om de inte fortfarande behöver bevaras för brottsutredning eller en anhängig rättegång eller för att trygga den rapporteringsskyldigas eller dess anställdas rättigheter. Behovet av att fortsatt bevara uppgifterna och handlingarna ska granskas senast tre år efter den senaste granskningen. En anteckning ska göras om granskningen och dess tidpunkt.

Registrerade personer har inte rätt till insyn i uppgifter och handlingar som inhämtats för fullgörande av rapporterings- och utredningsskyldigheten, men dataombudsmannen kan på begäran av en registrerad kontrollera att handlingen av uppgifterna är lagenlig (PenL 4:3.2).

6.3 Sekretess

Advokatbyrån får inte avslöja att en rapport om eller utredning av en tvivelaktig affärstransaktion upprättas för den som misstanken gäller eller för någon annan (PenL 4:4.1). Det är viktigt att advokatbyrån ser till att förvara uppgifterna som omfattas av utrednings- och rapporteringsskyldighet så att de förvaras separat från kundregistret och att endast sådana personer som behöver dem för att uträtta sina arbetsuppgifter, har tillgång till dem.

Det så kallade penningtvättsregistret som utgörs av anmälningar om misstanke får endast användas av anställda vid centralen för utredning av penningtvätt. Namnet på och identiteten hos den som rapporterar tvivelaktiga transaktioner är sekretessbelagd information.⁵³

⁵³ Lagen om centralen för utredning av penningtvätt (445/2017), 3 § 5 mom. Uppgifterna får oberoende av sekretessbestämmelserna användas och lämnas ut för att förhindra, avslöja och utreda penningtvätt, finansiering av terrorism och det brott genom vilket den egendom

6.4 Centralens för utredning av penningtvätt rätt att få, använda och lämna ut uppgifter

Trots bestämmelserna om hemlighållande av uppgifter om affärshemligheter eller uppgifter om en enskild persons, sammanslutnings eller stiftelses ekonomiska förhållanden, ekonomiska ställning eller beskattningsuppgifter har centralen för utredning av penningtvätt rätt att av myndigheter, av sammanslutningar som har ålagts en offentlig uppgift och av rapporteringsskyldiga få uppgifter och handlingar som är nödvändiga för förhindrande och utredning av penningtvätt och av finansiering av terrorism. Bestämmelserna i någon annan lag om tystnadsplikt och förbud att vittna för advokater och rättegångsbiträden med tillstånd begränsar dock rätten för centralen för utredning av penningtvätt att få uppgifter.⁵⁴

Centralen för utredning av penningtvätt får oberoende av sekretessbestämmelserna använda och lämna ut uppgifterna för att förhindra, avslöja och utreda penningtvätt och finansiering av terrorism. Centralen för utredning av penningtvätt får lämna ut uppgifter också utan begäran. Dessutom får uppgifter lämnas ut till utrikesministeriet för skötsel av uppgifter enligt lagen om frysning av tillgångar i syfte att bekämpa terrorism och till utmätningsmannen för skötsel av uppgifter i den lagen och uppgifter enligt 2 b § i lagen om uppfyllande av vissa förpliktelser. Uppgifter kan också lämnas ut till behöriga tillsynsmyndigheter som avses i lagen om penningtvätt och till Finlands Advokater, om de uppgifter som ska lämnas ut är nödvändiga för den behöriga övervakningsmyndigheten eller Finlands Advokater för att kunna utföra uppgiften som avses i lagen om penningtvätt.⁵⁵

En advokat är skyldig att överlämna till centralen för utredning av penningtvätt alla uppgifter som kan ha betydelse med tanke på utredningen av misstanken om penningtvätt eller finansiering av terrorism. Advokatens tystnadsplikt, om vilken det stadgas i lagen om advokater, utgör inget hinder för lämnandet av uppgifter. Endast om advokaten är skyldig att vägra att avge vittnesmål enligt stadgandena i 17 kap. 13 § i rättegångsbalken (4/1734), är han eller hon inte skyldig att lämna uppgifter⁵⁶ som begärs av centralen för utredning av penningtvätt.

6.5 Avbrytande av transaktioner och vägran att utföra sådana

Den rapporteringsskyldiga ska avbryta en transaktion för ytterligare utredningar eller vägra utföra en transaktion om transaktionen är tvivelaktig eller om den rapporteringsskyldiga misstänker att medel som ingår i transaktionen används för finansiering av terrorism eller för straffbart försök till detta (PenL 4:5.1). Om transaktionen efter ytterligare utredning förblir tvivelaktig ska advokaten omedelbart meddela centralen för utredning av penningtvätt om transaktionen. En anmälan om en tvivelaktig transaktion måste göras oavsett om kundrelationen har etablerats eller vägrats, eller om transaktionen har slutförts, avbrutits eller vägrats (PenL 4:4.1).

eller den vinning har fått eller kan fås som är föremål för penningtvätt eller finansiering av terrorism samt för att föra ärendet till undersökning. Bestämmelsen om tystnadsplikt påverkar dock inte tillämpningen av förundersökningslagen och tvångsmedelslagen. Sekretessen av uppgifter som anknyter till misstanke om penningtvätt och finansiering av terrorism i fall där förundersökning inletts regleras fortfarande i förundersökningslagen.

⁵⁴ Lagen om centralen för utredning av penningtvätt 4 § 1 mom.

⁵⁵ Lagen om centralen för utredning av penningtvätt 4 § 4 mom.

⁵⁶ Högsta domstolen har i sina avgöranden HD 2003:119 och HD 2003:137 tagit ställning till advokatens tystnadsplikt genom att granska förhållandet mellan advokatens tystnadsplikt enligt 5c § i lagen om advokater och förbudet att avge vittnesmål enligt 17 kap. 23 § i rättegångsbalken. I sina avgöranden har Högsta domstolen ansett att förbudet att avge vittnesmål i princip gäller en advokat eller annan juridisk rådgivare bara i deras uppgifter som rättegångsombud eller -biträde. Högsta domstolens avgöranden innebär att en advokat i vissa situationer även är skyldig att avge vittnesmål om sådana frågor avseende vilka han eller hon för övrigt har tystnadsplikt enligt 5 c § i lagen om advokater. Om advokaten bes om information i en situation där huvudmannen redan har gett sitt ombud i uppgift att vid en domstol eller hos annan myndighet sköta ett ärende som är eller blir anhängigt, tillämpas bestämmelserna i 17 kap. 13 § i rättegångsbalken, och advokaten är skyldig att vägra att överlämna information.

Om transaktionen inte kan avbrytas eller om det sannolikt blir svårare att ta reda på transaktionens verkliga förmanstagare om den avbryts eller förvägras, kan den rapporteringsskyldiga slutföra transaktionen. Innan affärstransaktionen slutförs rekommenderas att advokaten tar kontakt med centralen för utredning av penningtvätt för att få eventuella tilläggsinstruktioner.

Enligt 6 § 1 mom. i lagen om centralen för utredning av penningtvätt kan en polisman som hör till befälet och arbetar vid centralen för utredning av penningtvätt ålägga advokaten att avbryta en transaktion för högst tio vardagar, om ett sådant avbrott är nödvändigt för att förhindra, avslöja och utreda penningtvätt eller finansiering av terrorism och för att föra ärendet till undersökning.

Lagen om penningtvätt ersätter anvisningarna för god advokatsed. De grundläggande värderingarna lojalitet och diskretion i god advokatsed har i uppdrag inom tillämpningsområdet för lagen om penningtvätt företräde framför rapporteringsskyldigheten. Advokaten måste också ge upp ett uppdrag som involverar en tvivelaktig transaktion, även om hen inte enligt god advokatsed skulle ha en skyldighet eller rättighet att avstå från uppdraget. Enligt punkt 5.8 underpunkt 1 i god advokatsed är advokaten skyldig att avstå från uppdraget om ett rättsligt hinder eller tvingande skäl av liknande art förhindrar att uppdraget kan utföras. Eftersom kunden inte får informeras om upprättandet av en anmälan gällande tvivelaktiga transaktioner, kan advokatbyrån ange tvingande skäl som anledning till att de avstår från uppdraget.

7. Utbildning och skydd för anställda

9 kap. 1 § i lagen om penningtvätt kräver att advokatbyråns anställda får lämplig utbildning för att säkerställa efterlevnad av lagen om penningtvätt och dess bestämmelser. Medarbetarna ska få regelbunden och adekvat utbildning. Om advokatbyrån har anställda bör den ta fram en plan för utbildning av anställda och överväga hur ofta utbildningen ska genomföras. Om de anställdas arbetsuppgifter varierar i fråga om de uppgifter som ingår i förebyggandet av penningtvätt och finansiering av terrorism, kan det vara nödvändigt att utarbeta separata utbildningsplaner för olika grupper av anställda. Datum, innehåll och deltagare i utbildningstillfällena ska dokumenteras. Det är också viktigt att registrera information om utbildning så att advokatbyrån kan visa för övervakaren att den uppfyller den utbildningsskyldighet som föreskrivs i lag.

Varje advokat har ett ansvar att se till att de uppdaterar sin kunskap om skyldigheterna i lagen om penningtvätt. Därutöver är varje advokatbyrå som arbetsgivare skyldig att tillhandahålla utbildning för sina anställda. I princip ska varje nyanställd som är involverad i skötseln av uppdrag, få genomgå utbildning i hur man kan förhindra penningtvätt och finansiering av terrorism. Engångsutbildning kan inte anses vara tillräcklig utan utbildning ska tillhandahållas regelbundet. Omfattningen och typen av utbildning kan skräddarsys efter personens arbetsuppgifter. Advokatbyrån bör se till så att utbildningen är adekvat och bör öka utbildningen om brister i efterlevnaden av skyldigheterna enligt lagen om penningtvätt upptäcks.

I 9 kap. 1 § i lagen om penningtvätt föreskrivs om skyldigheten att vidta åtgärder för att skydda anställda som lämnar sådana rapporter till centralen för utredning av penningtvätt som avses i lagen om penningtvätt. I praktiken behöver anmälan om tvivelaktig transaktion inte nämna den enskilda medarbetarens namn och denna policy bör följas för att skydda de anställda (RP 25/2008 rd, s. 65).

För att trygga säkerheten för den som rapporterar tvivelaktiga transaktioner är namnet på och identiteten hos personen sekretessbelagd information i enlighet med 3 § 5 i lagen om centralen för utredning av penningtvätt. Denna bestämmelse påverkar dock inte tillämpningen av förundersökningslagen och tvångsmedelslagen. Sekretessen av uppgifter som anknyter till misstanke om penningtvätt eller finansiering av terrorism i fall där förundersökning inletts regleras i förundersökningslagen.⁵⁷

⁵⁷ Förundersökningslagen 4 kap. 15 §.

8. Finlands Advokaters tillsynsbefogenheter och påföljder

8.1 Tillsynsbefogenheter

I enlighet med 6 § i lagen om advokater ska styrelsen för Finlands Advokater se till att advokaterna när de uppträder inför domstol eller någon annan myndighet samt även i sin övriga verksamhet uppfyller sina förpliktelser. Advokaten är skyldig att lämna de uppgifter till styrelsen som behövs för denna tillsyn. Advokaten ska också tillåta att en person som styrelsen utsett utför en granskning i hans byrå, om styrelsen anser att detta är nödvändigt för tillsynen, och att i detta sammanhang visa upp de handlingar vars granskning genomförandet av inspektionen förutsätter.

Enligt 7 kap. 1 § 2 mom. i lagen om penningtvätt utövar Finlands Advokater tillsyn över efterlevnaden av bestämmelserna i lagen om penningtvätt för advokatbyråns del. En advokatbyrå ska kunna visa Finlands Advokater att advokatens metoder för kundkontroll och fortlöpande uppföljning enligt denna lag är **tillräckliga med avseende på risken för penningtvätt och finansiering av terrorism**. För att följa upp efterlevnaden av lagen om penningtvätt och de förordningar som utfärdats med stöd av den, har Finlands Advokater rätt att utföra en granskning även på distans med hjälp av ett säkert förfarande eller på en plats som Finlands Advokater anvisar, dock inte i lokaler som används för permanent boende.⁵⁸

Om Finlands Advokater i samband med tillsynen eller annars vid skötseln av sina uppgifter upptäcker en tvivelaktig affärstransaktion ska de underrätta centralen för utredning av penningtvätt om detta.

8.2 Administrativa påföljder

Administrativa påföljder enligt lagen om penningtvätt är ordningsavgift, offentlig varning och påföljdsavgift. Styrelsen för Finlands Advokater kan inte själv påföra en advokat eller advokatbyrå en administrativ påföljd, utan styrelsen fattar beslut om ett förslag till Regionförvaltningsverket i Södra Finland om att fastställa en administrativ påföljd. Det slutliga beslutet om påföljd tas av Regionförvaltningsverket i Södra Finland. Beslutet kan överklagas till Helsingfors förvaltningsdomstol.

Den minst stränga administrativa sanktionen är en ordningsavgift. Ordningsavgiften regleras i kap. 8 1 § i lagen om penningtvätt. Ordningsavgift kan påföras under förutsättning att ärendet som helhet betraktat inte ger anledning till strängare åtgärder. En ordningsavgift kan i huvudsak fastställas när en advokat avsiktligt eller oaktsamt underlåter att uppfylla sina skyldigheter enligt lagen om penningtvätt, till exempel att uppdatera en riskbedömning, kundkontroll, identifiering av den verkliga förmånstagaren, tillämpning av skärpt kundkontroll eller genom att försumma anställdas utbildning eller upprättandet av en rapporteringskanal.

En offentlig varning kan åläggas en advokat, om denne uppsåtligt eller av oaktsamhet handlar enligt andra bestämmelser som utfärdats med stöd av lagen om penningtvätt än med bestämmelserna om ordningsavgift eller påföljdsavgift.⁵⁹ En offentlig varning kan exempelvis utfärdas för överträdelser av bestämmelserna i penningtvättsförordningen, för exempelvis en överträdelse av de mer specifika bestämmelserna vid skärpt kundkontroll.

⁵⁸ Lagen om penningtvätt 7 kap. 3 § 2 mom.

⁵⁹ Lagen om penningtvätt 8 kap. 2 §.

Påföljdsavgiften är den strängaste administrativa påföljden. Den kan införas främst när advokatens praxis eller underlåtenhet är allvarig, återkommande eller systematisk. Till exempel kan en påföljdsavgift tas ut om advokaten upprepade gånger har underlåtit att identifiera kunden och verifiera hans identitet, eller försummat sin skyldighet att säkerställa adekvat utbildning för de anställda.

En påföljdsavgift kan inte åläggas en fysisk person för en handling eller underlåtenhet som är straffbar enligt lag, det vill säga om det är fråga om ett brott (*ne bis in idem-förbud*). Med hänsyn till gärningens eller försummelsens menlighet, gärningsmannens skuld sådan den framgår av gärningen eller försummelsen, den vinning som fått och övriga omständigheter i anslutning till gärningen eller försummelsen som helhet betraktad kan regionförvaltningsverket dock påföra påföljdsavgift och avstå från att anmäla ärendet till förundersökningsmyndigheten. Påföljdsavgift kan, utöver eller i stället för en påföljdsavgift som påförs en juridisk person, påföras en sådan person i den juridiska personens ledning som har åsidosatt sina förpliktelser genom en gärning eller försummelse. En förutsättning för att personen i fråga ska kunna påföras påföljdsavgift är att han eller hon på ett betydande sätt har bidragit till gärningen eller försummelsen. (PenL 8:3)

Påföljdsavgiftens och ordningsavgiftens belopp baseras på en samlad bedömning. Vid bedömningen av deras belopp ska hänsyn tas till förfarandets art, omfattning och varaktighet. För påföljdsavgift, vid bedömning av beloppet, ska hänsyn dessutom tas till gärningsmannens ekonomiska situation, den vinning som erhållits eller den skada som orsakats genom förfarandet, om de kan bestämmas, gärningsmannens samarbete med den behöriga tillsynsmyndigheten för att utreda ärendet och gärningsmannens tidigare försummelser och överträdelser av lagen om penningtvätt eller av bestämmelser som utfärdats med stöd av den. (PenL 8:5) Påföljdsavgift och ordningsavgift betalas till staten.

Avstående från administrativa påföljder regleras i 8 kap. 6 § i lagen om penningtvätt och preskription av rätten att påföra administrativa påföljder i 8 kap. 7 §.

Regionförvaltningsverket i Södra Finland offentliggör sina beslut om ordningsavgifter, offentliga varningar eller påföljdsavgifter som det meddelat på framställning av Finlands Advokaters styrelse. Den information som offentliggörs får inte innehålla uppgifter om en advokats klienter eller andra uppgifter som de facto avslöjar en klients identitet. I 8 kap. 8 § i lagen om penningtvätt regleras offentliggörandet av beslutet mer detaljerat.

Beslutet från regionförvaltningsverket i Södra Finland om påförande av administrativa sanktioner får överklagas genom besvär till förvaltningsdomstolen. Finlands Advokater har rätt att bli hörda på grund av ett eventuellt besvär.

8.3 Straffrättsligt ansvar

Kap. 32 i strafflagen innehåller bestämmelser om penningtvättsbrott. Penningtvätt, grov penningtvätt, stämpling till grov penningtvätt, penningtvätt av oaktsamhet och penningtvättsförseelse är straffbart enligt strafflagen. I synnerhet är penningtvätt genom grov vårdslöshet också straffbart som penningtvätt av oaktsamhet. Kap. 34 a i strafflagen innehåller bestämmelser om finansiering av terrorism. På grundval av bestämmelserna är det straffbart att finansiera terroristbrott, finansiera terrorist och finansiera terroristgrupper.

Under våren 2025 har strafflagen ändrats vad gäller brott relaterade till brott mot sanktioner till att omfatta nya bestämmelser om sanktionsbrott, grovt sanktionsbrott, sanktionsbrott av oaktsamhet och sanktionsförseelse. Bestämmelserna om regleringsbrott, som tidigare särskilt gällde brott mot sanktioner, har ändrats i enlighet med detta, så att de inte längre gäller brott mot sanktioner. De nya bestämmelserna innehåller några betydande förändringar jämfört med de tidigare.

Förutom att bryta mot en sanktion har försök att bryta mot en sanktion kriminaliserats, och försök att bryta mot den är inte föremål för en reducerad straffskala. Brott mot sanktioner genom grov oaktsamhet är straffbart om handlingen involverar försäljning, export och annat utbyte av försvarsmateriel och produkter med dubbla användningsområden, samt tjänster relaterade till sådana produkter. Föreskrifterna avviker också från kravet på dubbel straffbarhet. Bestämmelserna om sanktionsbrott ska tillämpas på brott som en finsk medborgare eller en därmed jämförbar person begått utanför Finland också i de fall där det inte föreskrivs om straff för gärningen i lagen på gärningsorten. Den föreslagna ändringen innebär att en sådan person kan dömas för sanktionsbrott även när personen har begått brottet i vilken som helst främmande stat, t.ex. i en stat som är föremål för sanktioner eller på ett område som inte tillhör någon stat. På sanktionsbrott, grovt sanktionsbrott och sanktionsbrott av oaktsamhet tillämpas straffansvar för juridiska personer. Samfundsbotens högsta belopp i fråga om dessa brott ska med avvikelse från det allmänna samfundsbotsbeloppet vara fem procent av den juridiska personens omsättning, dock minst 850 000 och högst 40 miljoner euro (RP 202/2024 rd, s. 33, 35–36, 39).

9. Tips- eller rapporteringskanal (visselblåsning)

9.1 Skyldighet att upprätta en tips- eller rapporteringskanal

En advokatbyrå med **fler än fem anställda** (inklusive aktieägare) ska enligt 7 kap. 8 § i lagen om penningtvätt, upprätta en tips- eller rapporteringskanal, en så kallad *visselblåsningskanal*. De som är anställda av byrån ska ha en möjlighet att via en oberoende kanal rapportera en misstänkt överträdelse av lagen om penningtvätt och dess bestämmelser och förordningar. Rapporteringskanalen ska uppfylla både de skyldigheter som anges i 7 kap. 8 § i lagen om penningtvätt och de kompletterande skyldigheterna enligt visselblåsarlagen.⁶⁰ Dessa kompletterande skyldigheter gäller till exempel behandlingen av en anmälan, till exempel mottagningsanmälan och tidsfristen för att lämna den, granskningen och utvärderingen av anmälan och återkoppling om åtgärder som vidtagits på grundval av anmälan. Visselblåsarlagen innehåller också mer specifika bestämmelser än lagen om penningtvätt om skydd för anmälaren.⁶¹

I praktiken kan en rapporteringskanal hos advokatbyråer exempelvis utgöras av e-post, brevlåda eller ett kommersiellt system, så länge kraven för rapporteringskanalen, såsom sekretess, uppfylls. Advokatbyrån ska fatta beslut om att utse personer som ska hantera anmälningarna. Anmälningar ska registreras och endast vara tillgängliga för personer som har utsetts till att hantera anmälningar. Anställda bör informeras om möjligheten att rapportera till den interna rapporteringskanalen, den allmänna rapporteringskanalen för Finlands Advokater och den rapporteringskanal som upprätthålls av justitiekanslersämbetets rapporteringskanal enligt visselblåsarlagen.

På advokatbyråer med **minst 50 eller fler anställda regelbundet** (inklusive aktieägare) tillämpas visselblåsarlagen fullt ut. Utöver den interna rapporteringskanalen enligt lagen om penningtvätt ska dessa byråer ha en rapporteringskanal som uppfyller kraven i visselblåsarlagen, det vill säga vara mer omfattande för att avgöra vilka lagöverträdelser som kan rapporteras till kanalen. I praktiken kan en enda kanal användas som rapporteringskanal om den uppfyller både de skyldigheter som anges i lagen om penningtvätt och visselblåsarlagen.

Om advokatbyrån har **högst fem anställda** kan styrelsen för Finlands Advokater genom sitt beslut frigöra byrån från skyldigheten att upprätta en intern rapporteringskanal i enlighet med lagen om penningtvätt, om styrelsen på basis av advokatbyråns riskbedömning anser att den allmänna rapporteringskanalen för Finlands Advokater är tillräcklig. Frågan om den allmänna rapporteringskanalen för Finlands Advokater är tillräcklig utvärderas med hänsyn till advokatbyråns storlek, verksamhet och risken för penningtvätt och finansiering av terrorism. I praktiken har styrelsen för Finlands Advokater följt policyn i sin avgörandepraxis, enligt vilken en intern rapporteringskanal inte behöver etableras i en advokatbyrå som sysselsätter upp till fem personer, om byråns verksamhet inte innebär särskilda risker för penningtvätt eller finansiering av terrorism. Ett beslut om att släppa skyldigheten att upprätta en rapporteringskanal har fattats i samband med en granskning av byrån, till exempel i samband med den så kallade inledande granskningen av den nya advokatbyrån. Om det finns anställda på byrån bör de informeras om möjligheten att lämna in en anmälan till den allmänna rapporteringskanalen för Finlands Advokater. Visselblåsarlagen ålägger inga ytterligare skyldigheter för advokatbyråer som på beslut av styrelsen för Finlands Advokater har befriats från skyldigheten att inrätta en rapporteringskanal.

⁶⁰ Enligt 7 kap. 8 § 5 mom. i lagen om penningtvätt regleras om förfarandet vid rapportering av misstänkta överträdelser hos en rapporteringsskyldig också i lagen om skydd för personer som rapporterar om överträdelser av EU-rätten och den nationella lagstiftningen.

⁶¹ Metoderna för att skydda anmälaren regleras i 5 kap. i visselblåsarlagen.

9.2 Rapportering av misstankar om överträdelser

Den som rapporterar en misstanke behöver inte framföra särskilda bevis till stöd för denna – det räcker med en motiverad misstanke om överträdelse.⁶² Personuppgifterna för den person som gör anmälan och den person som är föremål för anmälan är konfidentiella.⁶³ Lagen om penningtvätt och visseblåsarlagen förutsätter inte att en anmälan kan göras anonymt. Advokatbyrån kan dock besluta att tillåta anonym rapportering, men i detta fall bör man komma ihåg att den anonyma rapportörens identitet kan härledas av den som är föremål för rapporten.

Tips- eller rapporteringskanalen utgör ett personuppgiftsregister vars underhåll av personuppgifter direkt måste följa gällande dataskyddsförordning och den nationella dataskyddslagen (1050/2018), som specificerar och kompletterar den. I registret får i enlighet med den allmänna dataskyddsförordningen endast införas uppgifter som behövs för utredning av misstankar om missbruk. Alla rimliga åtgärder bör vidtas vid behandling av personuppgifter för att säkerställa att personuppgifter som är felaktiga i förhållande till ändamålen med behandlingen omedelbart raderas eller korrigeras.⁶⁴ Personen som är föremål för anmälan har i princip inte rätt till insyn i de uppgifter om sig själv som upptagits i registret. Dataombudsmannen kan på begäran av den registrerade granska att uppgifterna om den registrerade är lagenliga.

De uppgifter som sparats i registret kan användas för advokatbyråns interna utredningar om eventuella missbruk. Vid behov kan uppgifter överlåtas till myndigheter, till exempel till tillsynsmyndigheten eller polisen för att dessa ska kunna sköta sina lagstadgade uppgifter.⁶⁵

Information om misstanke om överträdelse ska avföras från registret fem år efter rapporteringen, om den inte fortfarande behövs för en brottsutredning, en pågående rättegång eller en myndighetsundersökning eller för att trygga den rapporterande och den rapporterade personens rättigheter. Behovet av fortsatt bevarande av uppgifterna ska granskas senast tre år efter den senaste granskningen. En anteckning ska göras om granskningen.⁶⁶

9.3 Rapporteringskanal för Finlands Advokater

Enligt 7 kap. 8 § 2 mom. i lagen om penningtvätt ska Finlands Advokater också skapa ett lämpligt system för att ta emot anmälningar om misstänkta överträdelser av bestämmelserna i lagen om penningtvätt. När en anställd vid en advokatbyrå rapporterar en misstanke om överträdelse till Finlands Advokater, är det inte en förutsättning att personen också rapporterar misstanken internt i advokatbyrån. Anställda vid en advokatbyrå kan således alltid rapportera överträdelser som de observerat direkt till Finlands Advokater. Den allmänna rapporteringskanalen för Finlands Advokater för misstankar om överträdelser är via e-postadressen rahanpesurikkomukset@asianajajat.fi och den misstänkta överträdelserna kan skickas via ett e-postmeddelande till denna adress. Du kan också begära ett krypterat e-postmeddelande från e-postadressen som du kan svara på för att skicka ett krypterat meddelande. Om rapportören vill göra en anmälan anonymt kan anmälan göras via e-post som inte avslöjar anmälarens personuppgifter.

⁶² När det är fråga om uppenbart ogrundade rapporter som gjorts i syfte att skada kan arbetsgivaren ingripa t.ex. med stöd av 18 och 28 § i arbetarskyddslagen (738/2002) där det föreskrivs om trakasserier och osakligt bemötande.

I extremfall kan det också bli fråga om att tillämpa t.ex. strafflagens 24 kap. 9 § om ärekränkning.

⁶³ Den rapporterande personens identitet kan vid behov utredas om rapporten om misstanke om överträdelse är klart ogrundad. Konfidentialiteten för den rapporterande personens personuppgifter kan undanröjas även när offentliggörandet av uppgifterna regleras i annan nationell lagstiftning.

⁶⁴ Artikel 5 punkt 1 underpunkter c och d i den allmänna dataskyddsförordningen.

⁶⁵ RP 228/2016, detaljmotiveringarna till 7 kap. 8 § i lagen om penningtvätt.

⁶⁶ Lagen om penningtvätt 7 kap. 8 § 2 mom.

gifter. Om advokatbyrån inte har en egen rapporteringskanal ska anställda instrueras att de har möjlighet att rapportera överträdelser av lagen om penningtvätt med hjälp av den allmänna rapporteringskanalen för Finlands Advokater.